

Pohlady

Z OBSAHU:

**RADOMÍR
BOHÁČ
PRESEDNÍCTVO
SR V OBSE**

**MICHAL
HVORECKÝ
NA HRANICI
BEZ HRANICE**

**KRAJANIA
V POĽSKU**

**SPOLKOVÉ
AKTIVITY
NÁUČNÁ
PRECHÁDZKA
PŮŤ ŠAŠTÍN
CHILL OUT**

**MARTIN BENKA
VÝROČIE**

**SEVERNÉ
ŠPANIELSKO
CESTOPIS**

**TENISOVÝ
TURNAJ**

**SOVA
A JEJ AKTIVITY**

**ŠTUDENTSKÁ
STRÁNKA**

**MICHALA
BABČANOVÁ
ROZHOVOR**

**TICHÁ NOC
200 ROKOV**

Oberndorf - Kaplnka Tichej noci stojí na mieste, kde pred 200 rokmi po prvýkrát zaznela táto najznámejšia vianočná pieseň (viac na str. 34) / **Die Stille-Nacht-Gedächtniskapelle** steht an dem Ort, wo vor 200 Jahren das berühmteste Weihnachtslied zum ersten Mal erklungen ist. (Mehr auf S. 34)

Foto © SalzburgerLand Tourismus

16. PLES VIEDENSKÝCH SLOVÁKOV

Fotografie: Archív redakcie

GRAND SALON, HOTEL PARK HYATT

Sobota
26. januára
2019

**Motto: VIEDEŇ - BRATISLAVA
BUDOVANIE MOSTOV MEDZI SUSEDMI**

Ponorte sa s nami do víru plesovej sezóny vo Viedni a prežite večer plný hudby, tanca, haute cuisine a dobrej nálady v priestoroch jedného z najkrajších hotelov imperiálnej Viedne.

Hudba: ANABEL BAND
Moderátor: THOMAS KAMENAR

Vstup: 19:00 hod.
Slávnostné otvorenie: 20:00 hod.
Bufet: 22:00 hod.

Vstupné: nečlenovia €119,
členovia RSKS a SOVA €105,
študenti €95

V cene je bufet, rezervácia stola,
malá pozornosť pre dámy.

Objednávky lístkov:

Sekretariát RSKS
mail: rsks@slovaci.at
sova@slovaci.at
Tel.: 01/5961315

Záštitá:

Ministerka Rakúskej republiky
pre európske a internacionálne
záležitosti Karin Kneissl
Veľvyslanec Slovenskej republiky
v Rakúsku Peter Mišík

(c)WienTourismus/Christian Stemper

Obsah

- 2 16. PLES VIEDENSKÝCH SLOVÁKOV**
- 4 RADOMÍR BOHÁČ: PREDSEDNÍCTVO V OBSE**
VÝZVA AJ POCTA PRE SLOVENSKO | *Vlado Mlynár*
- 6 MICHAL HVORECKÝ V KULTURFABRIK HAINBURG ALEBO**
NA HRANICI BEZ HRANICE | *Ingrid Konrad*
- 8 MEDZI KRAJANMI V POĽSKU** | *Ingrid Žalneva*
- 11 SLOVENSKÝ SVETOVÝ KALENDÁR** | *Ingrid Žalneva*
- 12 PO STOPÁCH MAJSTRA JAKUBA Z KOŠÍC** | *Jana Gregor-Rogler*
- 13 PÚŤ DO ŠAŠTÍNA** | *Martin Jančuška*
- 14 MARTIN BENKA ZAKLADATEĽ SLOVENSKEJ VÝTVARNEJ**
MODERNY | 130. VÝROČIE NARODENIA | *Martina Víglašská*
- 15 VYZNAMENANIE PRE PETRA DVORSKÉHO** | *Alena Heribanová*
- 16 V SEVERNOM ŠPANIELSKU** | CESTOPIS | *Nikola Paula Šimkovičová*
- 18 DANUBE CHALLENGE TENNIS CUP**
8. ROČNÍK TENISOVÉHO TURNAJA | *Slavomíra Vančová*
- 20 SOVA A JEJ AKTIVITY** | *Elena Mandik, Tatiana Kaya-Dzizjáčková,*
Ľubomíra Wimmer, Lea-Maria a Miriam Wuthe
- 23 SCHULVEREIN – ŠKOLSKÝ SPOLOK KOMENSKÝ**
- 24 ŠTUDENTSKÁ STRÁNKA** | *Viera Wambach, Alexandra Lemeshenok,*
Elli Burg, Nikola Paula Šimkovičová
- 26 ZERSCHLAG MEIN HERZ GADŽOVIA SA ZABÍJAJÚ PRE PENIAZE,**
RÓMOVIA KVÔLI LÁSKE | CHILL OUT | *Ingrid Žalneva*
- 27 SLOVENSKÉ VÝTVARNÉ UMENIE VO VIEDNI** | *Michael Bella*
- 28 PAVOL TOMÁNEK | PRVÝ DIAKON, SLOVÁK, ŽIJÚCI V RAKÚSKU |**
DORFFRÜHSTÜCK DEDINSKÉ RAŇAJKY | *Zuzana Ondrisová*
- 29 ĽUBICA HUDÁKOVÁ SLOVENKA NA NÍLE** | CHILL OUT | *Jozef Macura*
- 30 ZVOLEN A JURKOVIČ** | *Ingrid Žalneva*
- 32 MICHALA BABČANOVÁ**
MÓDA JE MOJÍM ŽIVOTNÝM NAPLNENÍM | *Zuzana Vančová*
- 34 TICHÁ NOC 200 ROKOV KOLEDY, KTORÁ OBLETĚLA SVET** | *Ingrid Žalneva*
- 35 KALENDÁR / KALENDER 2019** | *Ingrid Konrad*
- 36 PREDVIANOČNÁ VIEDEŇ** | *Jana Gregor-Rogler*

Milí čitatelia Pohľadov,

v dnešnom čísle sa s Vami podelím o svoje dojmy z návštevy u našich krajanov v Poľsku. Na jednej strane ma prekvapila zatrpknutosť, ktorú tam ešte stále cítim. Ale dá sa to pochopiť, keď sa človek pokúsi vcítiť do traumatizujúcich

zážitkov Slovákov, ktorí sa dvakrát ocitli za hranicami – v Poľsku, hoci chceli i naďalej žiť vo svojej domovine. Veľa sa odvtedy zmenilo, ale trpké spomienky ostávajú...

Krajania oslavovali 60 rokov svojho časopisu Život, ktorý v ich histórii zohral dôležitú úlohu ako prostriedok zvyšovania národného povedomia. Pre obyvateľov obcí pripojených k Poľsku to bola jedna z mála možností, ako sa dostať k slovenčine, a aj preto si k časopisu vypestovali vzťah, ktorý možno len závidieť.

Veľmi ma dojalo stretnutie s doručovateľmi – nadšenými dobrovoľníkmi, ktorí sa celým svojím srdcom tešia na každé nové vydanie časopisu a ešte ho aj distribuujú ďalším čitateľom. Celému tímu okolo časopisu prajem, aby v tom pokračovali aj ich deti a vnuci, a tak si uchovali nielen jazyk svojich predkov, ale aj vzťah a lásku k nemu.

V mnohých krajinách žijú Slováci, zakladajú si svoje spolky, vydávajú časopisy. No nie všade sa stretávajú s podporou a ústretovosťou krajiny, v ktorej žijú. Preto by sme si mali my, Slováci v Rakúsku, uvedomiť, že nie všetko je samozrejmé, a o to viac by sme si mali ceniť podporu Rakúskej republiky a priamo Úradu spolkového kancelára, lebo bez nej by sme si nemohli dovoliť prevádzkovať naše priestory, organizovať kultúrne podujatia a nemohli by sme ani vydávať časopis Pohľady.

Vyjadrením vďaky za túto podporu je aj záujem o náš časopis a účasť na našich programoch, preto verím, že sa s Vami, milí čitatelia, budeme i v novom roku 2019 naďalej stretávať na našich stránkach i kultúrnych akciách.

IMPRESSUM

Pohľady/Ansichten
Časopis Slovákov v Rakúsku/ Zeitschrift
der SlowakInnen in Österreich

Vydáva:
Rakúsko-slovenský kultúrny spolok
Otto-Bauer-Gasse 23/11, 1060 Wien

Tel.: 00431/596 13 15
E-mail: rsk@slovaci.at

www.slovaci.at

REDAKČNÁ RADA

Šéfredaktorka: Ingrid Žalneva
Redakčná rada: Ingrid Konrad, Ingrid Fux,
Vlado Mlynár, Jozef Macura, Martina Víglašská
Jana Gregor-Rogler
Lektorka: Marta Bábiková
Grafická úprava: Gabriel Štrba
Tlač: Tlačiareň Dóša, s.r.o., Bratislava

Články podpísané menom alebo skratkou autora
nemusia vyjadrovať mienku redakcie.
Redakcia si vyhradzuje právo príspevky krátiť a upravovať.

MILÍ ČLENOVIA A PRIATELIA RAKÚSKO-
SLOVENSKÉHO KULTÚRNEHO SPOJKU!

Ďakujeme za vašu priazeň a dovoľujeme si vám pripomenúť, že aj vďaka vašej podpore môže časopis vychádzať. Či už formou členského alebo dobrovoľného príspevku podporte naše aktivity, aby ste aj v budúcnosti našli časopis Pohľady vo svojej schránke.

ĎAKUJEME!

Riadny člen: € 25,-
Študent: € 7,-

Názov konta: Österr.-Slowakischer Kulturverein
IBAN: AT56600000092040212
BIC: BAWAATWW
Bawag P.S.K.

Tento časopis vychádza vďaka finančnej podpore Úradu rakúskeho spolkového kancelára. Die Herausgabe dieser Zeitschrift wird aus Mitteln der Volksgruppenförderung des Bundeskanzleramtes der Österreichischen Republik gefördert.

Vlado Mlynár

Pri príprave na tento rozhovor som mal dojem, že stretnem diplomata, ktorý boduje viac svojimi skutkami ako titulkami v rôznych médiách. O to viac som bol zvedavý na interview. Srdečné privítanie, krátke predstavenie, čo robia Slováci v Rakúsku... Človek po pár minútach nadobudol dojem, že sme sa už niekoľkokrát stretli. Sedeli sme oproti Viedenskej opere v dočasných priestoroch – v kancelárii veľvyslanca a stáleho predstaviteľa misie pre OBSE (Organizácie pre bezpečnosť a spoluprácu v Európe) Radomíra Boháča. Po otázke, prečo dočasné priestory, sme sa hneď ocitli v rozhovore.

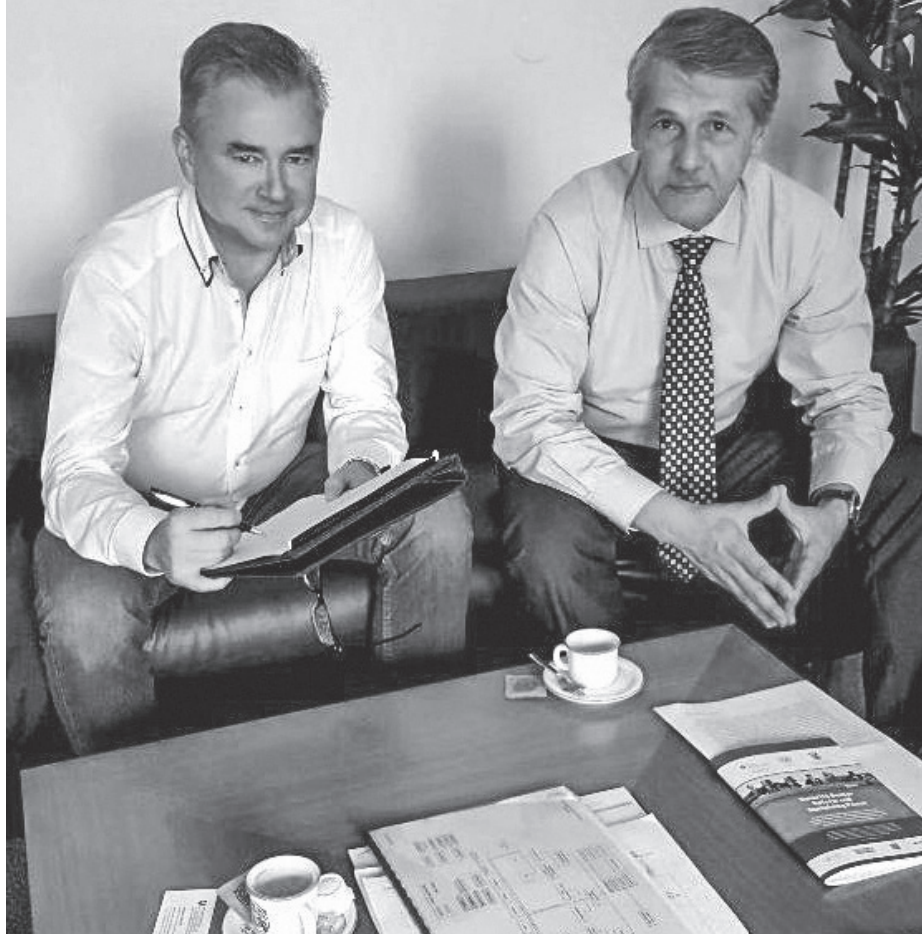

Foto: Ingrid Žalneva

Autor článku Vlado Mlynár (vľavo) s veľvyslancom Radomírom Boháčom počas rozhovoru

RADOMÍR BOHÁČ: VÝZVA AJ POČTA

Radomír Boháč: Slovensko prevezme v januári 2019 predsedníctvo v OBSE. Tieto priestory sú ideálne na bilaterálne rozhovory, ktoré plánujeme počas celého budúceho roka. Na veľkú výzvu sa intenzívne pripravujeme. Začali sme už v júli, keď sme predstavili naše priority v rámci predsedníctva médiám (konflikt na Ukrajine, ale aj bežný život ľudí – bezpečnosť, školstvo a zdravotníctvo). V októbri sme spolu s Talianskom (predsedalo OBSE tento rok) a Kazachstanom zorganizovali cyklovýlet z Viedne do Bratislavy, na ktorom sa zúčastnilo vyše 60 účastníkov, z toho desať veľvyslancov, ale aj veľa pracovníkov misii. Takýto team-building s fyzickým nasadením – šliapať do pedálov 79 km nie je pre nás každodenný športový výkon. Predstavili sme tak zároveň aj Bratislavu, ktorá bude budúci rok miestom niekoľkých plánovaných udalostí. Najväčšou bude záverečná konferencia – Ministerská rada s vyše dvetisíc účastníkmi zo všetkých účastníckych štátov. Určite si aj v budúcom roku zopakujeme cyklistický výlet a možno z toho napokon bude tradícia.

Pre niektorých čitateľov nie je celkom jasné, aký je vlastne rozdiel medzi EÚ a OBSE?

OBSE je medzinárodná bezpečnostná organizácia, ktorá vznikla transformáciou Konferencie o bezpečnosti a spolupráci v Európe (KBSE) v roku 1995. Nové zameranie bolo potrebné v čase rozpadnutia

železnej opony, ktorá bola hranicou medzi totalitnými štátmi a demokratickou Európou. Sme organizácia, kde sa vedie dialóg aj s Ruskom, a budeme opäť ako pozorovatelia na parlamentných a prezidentských voľbách na Ukrajine. Pre nás je Ukrajina jedným z ťažiskových tém – konflikt, ktorý je pre Slovensko bližšie ako Paríž, kde každé tri minúty exploduje bomba či granát, buď na jednej, alebo druhej strane. To si mnohí ľudia na Slovensku ani neuvedomujú...

Organizácia zahŕňa 57 účastníckych štátov nielen z Európy, ale aj zo Strednej Ázie a Severnej Ameriky, v podstate od Vladivostoku až po Vancouver. Cieľom je podpora a rozvoj demokratickej spoločnosti rešpektujúcej ľudské práva, prevencia lokálnych konfliktov, obnova stability a mieru vo vojnových oblastiach, presadzovanie kolektívnej bezpečnosti a zabezpečenie sociálnej spravodlivosti. Funguje tu tzv. rotujúce predsedníctvo. V OBSE sa predsedníctvo strieda každý kalendárny rok. Slovenská republika sa od 1. januára 2018 stala súčasťou predsedníckej trojky OBSE spoločne s Talianskom a Rakúskom, ktoré predsedalo OBSE v roku 2017. Na čelo tejto trojky sa ako predsednícka krajina postaví v januári 2019.

Nominácia na predsedníctvo je dobrovoľná. Prečo sa Slovensko tak angažuje v OBSE?

Nič na svete nie je zadarmo. Žijeme vo svete s globálnymi hrozbami. Náš cieľ je riešiť konflikty za zeleným stolom, a nie vojenskými prostriedkami. Ukrajina je susedská krajina, kde treba situáciu stabilizovať, lebo ak nie, tak máme pred sebou opäť emigračnú vlnu. Aj malé kroky vedú k úspechu. Malé štáty sú dôležité. Ja si pamätám, že práve keď som pôsobil ako veľvyslanec v Portugalsku, tak v roku 2007 nám tento štát výrazne pomohol nielen pri vstupe do Schengenu, ale tiež dostať Slovensko na rovnaký level ostatných európskych krajín. Predsedníctvo v OBSE je pre nás veľká výzva, ale zároveň aj pocta a vynikajúca šanca prezentovať súčasné moderné Slovensko.

Pán veľvyslanec, Pohľady nie sú politický týždenník, máme široké čitateľské spektrum. Myslí si, že by našich čitateľov tiež zaujímalo, kto je Radomír Boháč ako človek. Viem, že ste študovali na Právnickej fakulte Univerzity Komenského. Ale čo bolo predtým?

Narodil som sa v Poprade, kde som prežil pekných osemnásť rokov, ale mal som

Z odovzdávania poverovacích listín generálnemu tajomníkovi OBSE Lambertovi Zannierovi v roku 2017

PREDSIEDNÍCTVO V OBSE PRE SLOVENSKO

Teraz pôsobíte vo Viedni, kde sídli ústredie OBSE. Poznali ste Rakúsko už predtým?

dojem, že svet je čierno-biely. Mladý človek si dnes nevie predstaviť tie časy. Pamätám si, ako sa ma syn opýtal, prečo od nás utekali tisíce ľudí za hranice? A prečo neutekali napríklad Rakúšanovia do Československa? Nemali by sme na túto minulosť zabúdať

a mali by sme mladej generácii vysvetliť, ako to bolo. Ja som vždy túžil cestovať, ovládať cudzie jazyky, vidieť iné krajiny a dozvedieť sa viac o svete. Preto ma jedného dňa upútal oznam o možnosti štúdia na Moskovskom štátnom inštitúte medzinárodných vzťahov. Bola to vtedy jediná škola pre medzinárodné vzťahy a diplomáciu. V Moskve som študoval v čase perestrojky. Keď som prišiel domov a hovoril otvorene o niektorých politických veciach, tak priatelia alebo susedia ma upozorňovali, aby som si dal pozor, aby ma tu nezavreli. Štúdiom v Moskve bolo veľmi intenzívne – šesť dní v týždni, naučil som sa nové jazyky... Keď som sa v roku 1989 vrátil na Federálne ministerstvo zahraničných vecí, aj v našej krajine nastali veľké zmeny. Chodili sme do škôl medzi študentov a vysvetľovali im spoločenskú situáciu. Po pol roku som išiel na prvé vyslanie do Indie. Mal som na starosti obchodnú agendu. Neskôr som bol zodpovedný aj za delenie majetku medzi novými štátmi – Českou a Slovenskou republikou. Práve v tejto dobe niekoľko mladých diplomatov vrátane mňa dostalo možnosť preskočiť niekoľko stupňov klasickej diplomatickej kariéry a v mladom veku sa stať veľvyslancami. Ukázali, že Slovensko má kompetentných a schopných diplomatov a zároveň aj veľa pre Slovensko urobili.

Ako rodina sme poznali a poznáme Rakúsko hlavne v zime. Môj syn lyžoval v reprezentačnom tíme, takže sme boli pravidelnými návštevníkmi lyžiarskych stredísk. Dcéra má 28 rokov, žije a pracuje v Dánsku. Moja manželka je tiež v diplomatických službách. Celá naša rodina má vlastne tú istú túžbu – poznávať svet. Teším sa, že teraz budeme mať možnosť spoznať Rakúsko a jeho hlavné mesto ešte dôkladnejšie. No niekedy ma prekvapí, že v Rakúsku stretávam ľudí, ktorí o našej krajine nevedia veľa. Takže aj ja sa budem snažiť šíriť informácie o Slovensku.

Ďakujeme za rozhovor a prajeme úspešný štart v predsedníctve OBSE.

Počas podnetného rozhovoru som spoznal človeka, ktorý je hrdý na Slovensko, ktorý konzekventne vedie aj slovenské agendy s ťažiskom na medzinárodné vzťahy a ekonomiku s optimizmom ďalej. Má realistický pohľad, vie, že svet je síce komplikovaný, ale sme tu na to, aby sme ho robili lepším. Vie, že Slovensko sa nemusí schovávať, že je to moderná, pulzujúca krajina, ktorá má cenné hodnoty a vlastnosti a veľmi dobrý imidž, ktoré nám pomôžu úspešne sa presadzovať v rámci Európy. ■

Radomír Boháč počas zasadnutia Fóra OBSE pre bezpečnostnú spoluprácu

Michal Hvorecký v Kulturfabrik NA HRANICI BEZ HRANICE

Pohľad na Devín 2018

Predslov Ingrid Konrad

Jeden z tohtoročných slnečných októbrových dní patrilo v hainburskej Kulturfabrik rakúsko-slovenskému pohraničiu. Hranica medzi Rakúskom a Slovenskom, medzi Dolným Rakúskom, Burgenlandom a hlavným mestom Slovenska dnes nerozdeľuje, ale spája. Je nositeľom nielen negatívne podfarbenej historickej skúsenosti, ale aj pozitívnej perspektívy, nového domova pre veľa Bratislavčanov, otvára nové kontakty a priateľstvá, novú spoluprácu. Pomaly odbúrava predsudky medzi obidvoma národmi, ktoré vznikli prerušením susedských vzťahov železnou oponou v 20. storočí.

BAUM znamená strom, ale v tomto prípade je to skratka pre spoločný projekt Dolného Rakúska, Burgenlandu a Bratislava – Bratislava Umland. Projekt hľadá spoločné vízie, témy, záujmy a riešenia pre spoločné problémy. A práve na to sa v Kulturfabrik stretli na prvej spoločnej konferencii odborníci z oboch strán – historici, prírodovedci, urbánni plánovači a geografi, architekti, urbanisti, krajinári a politici. Prišiel medzi nich aj slovenský spisovateľ Michal Hvorecký. Autor, ktorý s nemčinou pracuje rovnako obratne ako so svojím rodným jazykom, tentoraz hovoril na rakúskej pôde po slovensky. Hostí konferencie previedol kultúrnou realitou novodobých dejín územia okolo Moravy a Dunaja a jeho slová mnohých emocionálne zasiahli. Čítajte sami...

Sehr geehrte Damen und Herren, liebe Gäste, Freunde,

Ich darf hier heute in Hainburg meine kurze Rede auf Slowakisch halten. Dnes doobeda vám tu v Hainburgu na Dunaji smiem prednášať po slovensky. Rovnako, keby som zašiel do miestnych potravín, tak by

sa mi po slovensky prihovaril robotický hlas, že sa uvoľnila ďalšia pokladnica. Takisto v reštaurácii by som sa dohodol materčinou a väčšina personálu by zaiste pochádzala z mojej domoviny. Rovnako na tunajšom kúpalisku by som počas horúcich dní stretol azda viac rodákov v plavkách ako miestnych. Kto by si také niečo v mojom detstve dokázal predstaviť? Kto by si trúfol o niečom takom vôbec snívať?

Rakúsko bolo najdôležitejšou cudzou krajinou môjho detstva, a predsa zostávalo nedosiahnuteľne ďaleko. No vyrástol som s rakúskym rádiom a televíziou. Každý piatok som si v jedinom stánku na sídlisku, tuším za jednu československú korunu, kupoval rakúske noviny Volkstimme. V centrálnom orgáne Komunistickej strany Rakúska totiž vychádzal aj týždenný program rakúskej televízie, ktorý sa nikde inde v Československu nedal zistiť. Volkstimme, Hlas ľudu, v krajine svojho vzniku sotva čítaný, bol o šesťdesiat kilometrov severovýchodne priam kultom. Jediné tlačene médium spoza železnej opony! Som si istý, že víkendové vydanie s obrázkovou prílohou malo viac a celkom určite oddanejších čitateľov na Slovensku ako doma. Ťažko zohnateľné výtlačky Volkstimme sa v kiosku hneď rozchytali a často sa predávali podpultovo za úplatok. V našom paneláku sa denník posúval od dverí k dverám a medzi nemecky hovoriacimi rodinami sa opatroval ako relikvia. Ktovie, či o tomto všetkom mala skromná redakcia Volkstimme aspoň tušenie – keby áno, iste by sa jej pracovalo s väčším entuziazmom a možno by aj rozšírila televízny program na viac strán.

V rakúskej televízii som mal rád skoro všetky programy – okrem dychovky – ale najviac ma fascinovali reklamy. Pozrieť si blok spotov bolo ako vidieť sériu krátkych science fiction filmov, ktoré sa odohrávali vo fantastických prostrediach a ktorých dej sa točil okolo úžasných, neznámych predmetov. Šušľalo sa, že svoju úlohu v tom hrala politika, ale možno len ľudia nadobudli dojem, že keď v komunistickej Československu zúfalo chýbal toaletný papier alebo dámske vložky, tam sa zrazu zjavovali oveľa častejšie.

Ja ani moji rodičia sme Hainburg či Viedeň nikdy nenavštívili, a ani sme nepredpokladali, že sa nám to niekedy podarí.

Ale potom prišiel 10. december 1989, jasný, mrazivý, zasnežený deň. Vidím ho pred očami ako vtedy. Na zmrznutú zem však nepadal iba sneh, ale čoskoro aj biele štatistické lístky v obrovskom počte. Ľudí prišlo na pochod nazvaný Ahoj, Európa! toľko, že colníci nestíhali kontrolovať pasy a napokon to vzdali. Prvý raz v živote som vošiel do priestoru slobody. Hranicou v Bergu vtedy prešlo štvrt' milióna občanov. Celý

Hainburg alebo

Fotografie: Ingrid Konrad

Wolfstahl, vtedy ešte posledná dedina západného sveta, stál na nohách, na uliciach, alebo aspoň v oknách. Návštevníkov vítali úsmevy, objatia a horúci čaj. Desiatitisíce sa zhromaždili na dunajskej pláži pri Hainburgu a naproti cez rieku Moravu pod hradom Devín.

Len polroka predtým sa tú istú hranicu pokúsili preraziť dvaja občania NDR na automobile Wartburg. Obaja pri pokuse zahynuli. Podobne tragický osud postihol v týchto miestach počas dlhej studenej vojny vyše 800 našich spoluobčanov.

Dodnes považujem za obrovské šťastie, že som Nežnú revolúciu zažil ako trinásťročný. Navždy sa zmenil chod našich životov mojej generácie – k lepšiemu.

Hainburg bol bránou do nového sveta, a to už odnepamäti. Tu na Braunsbergu stál jeden z troch keltských hradov, ktoré tvorili Uhorskú bránu. Ľudí odjakživa priťahovalo krásne, inšpiratívne, plodné miesto na Dunaji, kde sa tiahli hranice medzi juhom a severom, medzi západom a východom, medzi germánskym a slovanským svetom.

Práve v týchto miestach, kde rieka kedysi tvorila suchozemskú deltu, sa Claudio Magris rozhodol napísať svoju veľkú knihu Dunaj: životopis rieky. Keď sa v septembri 1982 plavil po Dunaji z Viedne do Bratislavy, príroda ľuhov, odrazy vody na hladine, šum trstiny a uhrančivé ticho pohraničia ho tak očarili, že sa pustil do podrobného skúmania podunajských kultúr, jazykov a krajín. Uvedomil si, že všetci v regióne sme relikty habsburskej monarchie a viac nás spája, ako rozdeľuje.

Na vrchu Braunsberg stojí aj malý pamätník vyhnaným karpatským Nemcom, citujem: „aus dem Pressburger, Hauer und Zipserland“, čiže z Prešporka, z Kremnice a Nitrianskeho Pravna či zo Spiša. Ale chodieval tam pravidelne aj židovský maliar Adolf Frankl, ktorému nesmierne chýbala metropola, kde sa narodil. Najprv ho deportovali nacisti, potom ho vyhnaní komunisti. Nemohol sa do Bratislavy vrátiť, ale mohol sa na ňu aspoň dívať.

Tu v Hainburgu sa začalo aj to, čo dodnes tak obdivujeme na rakúskej ochrane prírody, na vzťahu tejto republiky k dedičstvu krajiny. Roku 1984 sa tu konali veľké protesty proti plánovanej výstavbe dunajskej vodnej elektrárne. Polícia dokonca proti demonštrantom použila násilie a devätnásť ľudí zranila, čo vyvolalo vlnu solidarity po celom Rakúsku. Udalosť vstúpila do dejín. Začala sa veľká diskusia o tom, čo znamená chrániť svet, v ktorom žijeme, rieku, ktorá ňou preteká,

faunu a flóru, ktorá tu spolunažíva dlhšie ako my, ľudia. Príroda sa stala veľkou politickou témou a už ňou zostala. To sa nám zatiaľ na Slovensku darí len čiastočne. Rakúski občania nenásilne a kreatívne dokázali presvedčiť vládu, že zmena je možná a potrebná. Vyše 350 000 ľudí podpísalo petíciu za zriadenie národného parku. Presne tak sa posilňuje slobodná a demokratická spoločnosť zdola. Vďaka tomu sa prísne chráni posledné veľké územie pririečnej lužnej krajiny v strednej Európe. Jeho životodarnou tepnou územia je Dunaj, ktorý vytvára prostredie pre vzácne rastliny a živočíchov.

Na trojhraničí medzi Slovenskom, Rakúskom a Maďarskom toho máme veľa spoločného, preto sa navzájom spoznávajme, prekladajme, tlmočme, učme.

Šesťročný Joseph Haydn pravidelne dochádzal do Hainburgu, no nie ako terajší Slováci na nákupy, ale za vzdialeným príbuzným, ktorý mu dal základy hudobného vzdelania. Ako chlapec spieval Haydn tak dobre, že ho chceli v zbore vykastrovať, aby mu hlások zostal naveky. Zasiahol otec, takže syn zmutoval a musel sa živiť muzicírovaním a komponovaním na objednávku. Dospelý Haydn, dobre platený otrok na feudálnom dvore a skladateľský stroj (zložil vyše sto symfónií!), často navštevoval Pressburg, kde rodina Esterházyovcov vlastnila palác na Kapitulskej ulici. Viackrát v Prešporku koncertoval, napríklad na veľkolepej oslave narodenín arcikňažnej Márie Kristíny, zbožňovanej dcéry Márie Terézie a manželky saského princa a zberateľa umenia Alberta. Ale keď hľadáme spojivá, nemusíme ísť tak ďaleko do minulosti.

Vo Viedenskej opere zbožňovali sopranistku Luciu Popp, narodenú v Záhorskej Vsi, nemecky Ungeraiden. Novinár Hugo Portisch často spomínal na Pressburg svojho detstva. Herec Peter Lorre sa narodil ako Ladislav Löwenstein a nikdy nezabudol na starý Ružomberok, či Rosenberg, ani keď sa preslávil ako večný zloduch v noir filmoch M. či Maltézsky sokol a Casablanca.

Ale každý z nás sa môže stať sprostredkovateľom medzi dvoma svetmi, rušiť hranice, ktoré stále zostávajú v hlavách, a mnohí by si želali opäť stavať aj tie skutočné. Podunajsko, Donauländer, si treba osvojiť, znúťorniť, budovať si k nemu vzťah prostredníctvom jazyka, kultúry, prírody, krajiny.

Niektorí z vás možno vedia, že som dva roky života strávil prácou na Dunaji a plavil som sa po rieke mnohokrát. Ale vždy znova musím na tomto mieste konštatovať: málokde je taký nádherný pohľad na Dunaj ako z hainburskej Kulturfabrik. Užite si ho. ■

Hrad Devín pri sútoku Dunaja a Moravy

Ingrid Žalneva

Medzi krajanmi v Poľsku

Nová Belá je obec len pár kilometrov za slovensko-poľskými hranicami. V polovici októbra tu jeseň značne pokročila, na stromoch už neboli žiadne listy a teploty klesli podstatne nižšie, než sme v tom čase ešte mali vo Viedni. Pred tým, než sa dedina zahalila do podvečerného súmraku a hmla, ozvalo sa v nej zvonenie kravských zvoncov, keď sa kravy z paše priberali domov...

Priamo na hlavnej ulici obce ma na najväčšom dome spočiatku trochu zarazil názov Bumerang, ale ďalšie tabule oznamovali, že som na správnej adrese. V budove sídli **Centrum slovenskej kultúry**. Nová Belá je jednou zo štrnástich slovenských obcí na Spiši (a trinástich na Orave), ktoré boli v roku 1920 pripojené k Poľsku. Pricestovala som sem vďaka pozvaniu na oslavy 60. výročia periodického vydávania **krajanského časopisu Život**, ktoré sa tu konali 20. – 21. októbra. V rámci konferencie o mediálnych dimenziách slovenského života v zahraničí som mala možnosť stretnúť sa nielen s redakciou časopisu a vedením Spolku Slovákov v Poľsku či s predstaviteľmi slovenských krajanských inštitúcií a periodík v Srbsku a Švédsku, ale tiež prezentovať činnosť nášho kultúrneho spolku a časopis Pohľady. No hlavne som sa dozvedela viac o histórii tohto regiónu, pretože sa musím priznať, že dovtedy som nevedela veľa o osudoch jeho obyvateľov, ani o tom, ako prebiehalo ich pripojenie k Poľsku. V Rakúsku sa ešte aj dnes občas stretáme s tým, že na nás – tých z bývalého východného bloku – hľadia Rakúšanovia zvysoka. Človek by si pomyslel, že u spriateľného, slovanského národa to bude ináč...

Súčasnou oslavou bola výtvarná súťaž o jubilejnú obálku časopisu, víťazný návrh sa ocitol na slávnostnej torte

Neprebudení Poliaci

Slovenskí obyvatelia tohto kraja si toho naozaj dosť vytrpeli, neustále museli presadzovať a dokazovať svoju národnú identitu. Keď sa v roku 1918 rozpadla rakúsko-uhorská monarchia, Poľsko sa začalo zaujímať o územia, ktoré siahali až po južné svahy Vysokých Tatier. Darom chceli títo Slováci ostať žiť v novovzniknutom Československu, na základe rozhodnutia konferencie veľvyslancov z 28. júla 1920 bolo 27 obcí na Spiši a Orave – a ich vyše 22 tisíc obyvateľov – pripojených k Poľsku, hoci nikdy predtým k nemu nepatril. Definitívne sa hranice ustálili na konci 2. svetovej vojny, aj keď v plebiscite, ktorý sa konal pod dohľadom Červenej armády, až 98 percent obyvateľstva vyjadrilo túžbu ostať v Československu. Prioritným záujmom československej vlády však bolo udržať si bohaté územia na Tešínsku a Košicko-bohumínsku železnicu,

a tak región Spiša a Oravy prenechala Poľsku. Neistota a pocit krivdy, že sa tunajší obyvatelia na svojej vlastnej hrude, na zemi svojich otcov stali menšinou v cudzej krajine, vyústili nielen do neznášanlivosti a napätia, ale dochádzalo aj ku sabotážam, násiliu a ozbrojeným stretom. **Ludomír Molitoris**, generálny tajomník Spolku Slovákov v Poľsku, mi k tomu povedal: „*Ludia sa vzbúрили proti pripojeniu. Poliaci začali vyhánat slovenských úradníkov a učiteľov, nasledovali prepady, v Podvľuku uniesli slovenského kňaza, vyrabovali miestny obchod a vykradli farský úrad. Naši dali dokopy milície, zabarikádovali sa na kostolnej veži, strieľalo sa... Potom prišla poľská armáda a nastal teror, takmer 6 000 ľudí (jedna štvrtina!) utieklo na Slovensko. Ludia zvyknú hovoriť, že vojna sa začala až v roku 1945 a trvala do podpísania zmluvy v roku 1947.*“ **Prof. Jozef Čongva**, predseda Spolku Slovákov v Poľsku, dodáva: „*Zmluva mala garantovať Slovákom rovnaké práva ako poľskej väčšine, ale nebolo to dodržiavané. Nemali sme slovenské školy ani možnosť organizovania sa. Naši predkovia sa domáhali, aby aspoň jedna svätá omša v týždni (v nedelu) bola v slovenčine, ale poľská strana to nechcela povoliť. Karol Wojtyła, ešte ako krakovský arcibiskup, vyhlásil dokonca na tieto slovenské dediny interdikt.*“

Obyvatelia pripojených obcí mali (a stále majú) nielen svoju špecifickú kultúru, ale aj jazyk – goralské nárečie, ktoré je viac podobné poľštine. Preto poľskí jazykovedci aj etnografi vyvodili záver, ktorý neskôr prevzali aj poľskí historici, že títo obyvatelia sú Poliaci. „Neprebudení“ Poliaci, ktorých treba polonizovať. Slovenčina sa najdlhšie udržala v kostoloch, ale slovenských kňazov postupne ubúdalo, na ich miesta prichádzali poľskí kňazi, ktorí nielen že popoľšťovali priezviská v matričných zápisoch, ale obmedzovali aj používanie slovenčiny pri

Pamätník v Novej Belej venovaný Slovákom zavraždeným bandou Ognia v apríli 1946

liturgických obradoch, napríklad niekde ju povolili len pri spievaní, a aj to len pri pohreboch. Je smutné, že nacionálne emócie prevažovali nad kresťanskými princípmi. Veriaci smeli používať slovenčinu len do takej miery, akú si dokázali presadiť alebo vybojovať.

šéfredaktorka **Agáta Jendžejičková** spomína: „Prvé číslo putovalo z Varšavy k čitateľom na Spiš a Oravu 15. júna. Časopis bol veľmi vytúžený a naozaj vznikol z potreby sídc týchto Slovákov, keďže nemali žiadny prístup ani k tlačnému, ani k hovorenému slovenskému

Varšavou a Spišom a Oravou, informácie boli oneskorené. Ďalším dôvodom bolo vytvorenie tlačiarenských priestorov Spolku Slovákov. Časopis Život sme začali tlačiť vo vlastnej tlačiarňi, čím sa zlepšila aj jeho jazyková úroveň. Dovedty poľský tlačiar preniesol texty tak, ako

Zbierka krajanských časopisov, nechýbali v nej ani Pohľady

Spolková činnosť a vznik časopisu Život

Významným medzníkom sa stal rok 1947, keď došlo k podpísaniu zmluvy o priateľstve a vzájomnej pomoci medzi Poľskou a Československou republikou, ktorá mala obyvateľom pripojených území zaručiť národnostné práva. V praxi sa síce veľmi nedodržiavali, napríklad obnovovanie školstva prebiehalo len formálne v dôsledku nedostatku slovenských učiteľov, avšak začali sa etablovať spolky, ktoré vyvíjali veľmi aktívnu činnosť. Koncom 50. rokov sa aj v Poľsku postupne začala uvoľňovať spoločenská situácia a aj vďaka tomu vznikla v roku 1957 Československá kultúrna spoločnosť. Pomenovania sa viackrát menili, od roku 1997 je to Spolok Slovákov v Poľsku. V roku 1958 začal vychádzať časopis Život. Súčasná

slovu, televízia ešte nebola a vzhľadom na politický systém toho obdobia nebol možný ani prísun slovenskej literatúry zo Slovenska. Redakcia sídlila vo Varšave, prvým šéfredaktorom bol Adam Chalupec, Slováč z drotárskej rodiny, ktorá z Kysúc prišla s vlnou emigrácie drotárov do Varšavy. Začali sa organizovať doslova v jeho byte – bolo to v povojnovom období, Varšava bola v troskách a získať akékoľvek priestorové zázemie bolo veľmi ťažké. Postupne získavali dopisovateľov z miestnych skupín, v časopise sa začala viac objavovať krajanská tematika, aspoň krátke správy o podujatiach v tých lokalitách, neskôr gratulácie, nekrológy, spomienky na zosnulých i významných činiteľov. Do roku 1995 bol Život publikovaný v českom aj slovenskom jazyku.“

V roku 1993 sa redakcia presťahovala do Krakova, a to z viacerých dôvodov: „Okrem finančných to bola aj veľká vzdialenosť medzi

to autori naklepali do písacích strojov. Krajania dodnes spomínajú, ako si najprv zobrali pero, v Živote si vyškrtali mäččene a dlžne, všetko pekne poupravovali a až potom si zobrali okuliare a pustili sa do čítania...“

Časopis a krajania v súčasnosti

Život si dnes predpláca vyše 1 500 čitateľov. Služobné auto zavezie výtlačky do všetkých obcí na Spiši a Orave ku každému z 36 doručovateľov, ktorí ich potom – celkom nezištne – poroznášajú k jednotlivým predplatiteľom. Jednou z nich je **Geneviva Prilinska** z Podvlku. Zaujímalo ma, čo pre ňu časopis znamená: „Ja som chodila do slovenskej školy, doma sme sa modlili po slovensky. Som veľmi rada, že ten časopis vychádza tu v Poľsku, pre mňa osobne je veľmi dôležité, že si

Hostia konferencie (zľava): riaditeľ inštitútu A. Kromka, veľvyslanec SR D. Krištofik a predstavitelia Spolku Slovákov v Poľsku J. Čongva, M. Majeriková-Molitoris, A. Jendžejičková a L. Molitoris

Riaditeľka Krajanského múzea MS Zuzana Pavelcová (vľavo) odovzdala šéfredaktorku Života Bronzovú medailu Matice slovenskej

môžem naďalej pestovať slovenské slovo, že si prečítam niečo z dejín Slovenska, Oravy a veľa iných pozitívnych vecí. A že tú reč môžem dávať ďalej aj svojim deťom a vnúčatám – časopis si prečíta celá rodina, celý mesiac naň čakáme. A ešte ho aj roznášame po našej dedine. Verím, že sa aj po nás nájdú ďalší, ktorí v tom budú pokračovať. Lebo ako ja hovorím, každé jedno slovo, čo sa naučíme, to nám nikto nezoberie a nikdy nevieme, kedy sa nám zide. My sme na svojej Orave, na rodnej zemi. To chceme odovzdať ďalším generáciám, aby vedeli, kto sú, odkiaľ sú, a že nie sú v cudzine, ale na svojom.“

Spolok Slovákov nadobudol začiatkom 90. rokov veľký meštiansky dom v Krakove, časť priestorov prenajímajú, z čoho potom hradia projekty, ktoré sa nedajú zaobstarať prostredníctvom grantov. Sídlí tu profesionálna redakcia – ako jedna z mála pri krajaných periodikách, ktorá tu má aj vlastnú knižnicu a archív. Okrem časopisu Život vydávajú ročenku-almanach o Slovákoch v Poľsku, celý rad slovenských a poľských kníh, prózu aj poéziu, antológiu slovenskej poviedky v poľštine, detské knihy a tiež odborné publikácie, napríklad aj pre Egyptologický inštitút Viedenskej univerzity. Predseda spolku Ludomír Molitoris: „Teším sa, že takto ukazujeme, akí sú Slováci v Poľsku životaschopní. A ešte je tu aj bohatá kultúrna činnosť. Máme päť fungujúcich klubovni, deväť budov a chystá sa stavba ďalšieho centra. Najväčšou akciou je prehladka dychoviek, zúčastňuje sa na nej okolo 200 vystupujúcich dychovkárov a takmer tisíc divákov. Organizujeme Dni slovenskej kultúry v Malopoľsku, fašiangy v Krempachoch a veľa akcií pre deti: výtvarnú súťaž Ludwika Korkoša, recitačnú súťaž Deň slovenskej poézie a prózy Františka Kolkoviča, kvíz Poznaj Slovensko – vlasť tvojich predkov, letné tábory a výlety na Slovensko.“ Na oslavách časopisu Život bol prítomný aj riaditeľ Slovenského inštitútu vo Varšave **Adrián Kromka**, s ktorým má spolok veľmi dobrú spoluprácu: „Samozrejme, že inštitút v prvom rade prezentuje slovenskú kultúru poľskej publiku, ale jednou z mojich priorít sú aj krajania. Som medzi nimi rád, cítim sa tu dobre a vždy, keď môžem, tak sem medzi nich prídem. Začali sme spolupracovať na viacerých projektoch, napríklad spoločné výstavy v ich priestoroch. V časopise Život prebieha veľká súťaž riaditeľa o vstupenky do vodných parkov. Súťažiaci musia odpovedať na otázky o Slovensku, jeho histórii alebo osobnostiach, dozvedia sa pritom vždy niečo nové a zároveň následne navštívia Slovensko. Podobným projektom je súťaž Poznaj slovenské mestá, ktorú organizujem v spolupráci s primátormi niektorých miest. Podporujem alebo navštevujem aj rôzne podujatia, napríklad oblátkové stretnutia na začiatku roka. To je taký zvyk – každý má svoju oblátku, ľudia si z nich navzájom kúsok odlamujú a pritom si želajú všetko dobré do nového roka.“

Jedným z mladých nadšencov, s ktorými som sa počas konferencie stretla, bol **Peter Luha**, ktorý vyštudoval žurnalistiku, štyri a pol roka pracoval v študentskom rádiu na Katolíckej univerzite v Ružomberku a dvakrát stážoval v redakcii časopisu Život. Z jeho iniciatívy vzniklo pred dvomi rokmi – vôbec po prvýkrát – rozhlasové vysielanie pre Slovákov žijúcich v Malopoľsku: „Relácia sa volá Prameň, vysiela sa raz do týždňa 25 minút. Pozostáva z dvoch častí – najprv predstavujeme inštitúcie, ktoré pôsobia v Poľsku, napríklad prvá relácia bola o činnosti

Sprievodná výstava ukázala, ako sa v priebehu rokov menil vzhľad i obsah časopisu Život

Slovenského inštitútu, zatiaľ čo v druhej časti sa striedajú tri rubriky: historický kalendár, jazykovedné okienko a varenie. Štvrtá rubrika je stála – sú to aktuálne tipy a pozvánky na kultúrne podujatia, ktoré sú spojené so Slovenskom alebo so slovenskou minoritou v Poľsku. No a samozrejme nechýba hudba – slovenské skladby, ľudové i populárne. Relácia sa dá počúvať na celom území Malopoľského vojvodstva a tiež cez online stream, má svoju webovú stránku, vlastný archív a galériu s fotografiami.“

Záhada názvu Bumerang

Centrum slovenskej kultúry v Novej Belej ešte dýcha novotou, otvorili ho v roku 2014. Na prízemí je kaviareň a veľká sála pre 200 ľudí, vhodná nielen na spolkové kultúrne akcie, ale aj na rôzne privátne oslavy a pravidelné nácvičky tu má aj folklórny súbor Spiš. Na 1. poschodí je knižnica a klubovňa. Dvetisíc kníh daroval Zväz telesne postihnutých chronickými chorobami v Trenčíne, neskôr štyri krabice kníh doniesli aj občania Starej Bystrice. V klubovni je jedna zamestnankyňa. Každý pracovný deň od 16. do 20. hodiny tu majú deti možnosť kresliť, vyrábať si nejaké drobnosti a prostredníctvom čítaniek alebo rozprávok sa pritom hravým spôsobom zdokonaľovať v slovenčine. Riaditeľ centra **Józef Majerczak**: „Ak pani niekedy náhodou mešká, deti už netrpezlivo čakajú pred klubovňou. Naše centrum poskytuje aj ubytovanie – v podkroví máme 16 dvoj- a trojposteľových izieb a tiež štúdiá. Hostí máme väčšinou z Poľska, ale minulú zimu sme mali dosť návštevníkov z Maďarska aj Slovenska, dokonca z Bieloruska, Ukrajiny a Nemecka. Najbližší lyžiarsky vlek je 4 km odiaľto v Tatranskej Bialke, ale mali sme aj skupiny zo Slovenska, čo sa u nás ubytovali

a chodili lyžovať do Ždiaru. Tu na dedine síce nie je veľa možností na aktivity, ale v neďalekej jaskyni Oblazowa objavili najstarší bumerang na svete! Plánuje sa postaviť maketa jaskyne so všetkými archeologickými nálezmi. To je naša nádej na rozvoj turizmu v budúcnosti. Preto sa aj náš penzión volá Bumerang (záujemcovia ho pod týmto názvom nájdú aj na bookingu), ale aj preto, že sa snažíme poskytnúť také služby, aby sa každý, kto sem príde, zase vrátil.“

Na záver osláv v Novej Belej sme sa presunuli do Kostola sv. Kataríny. Modlitby za zosnulých odriekal poľský kňaz po poľsky, prítomní veriaci odpovedali po slovensky. Potom nasledovala sv. omša – celá v slovenčine, ktorú celebraval generálny vikár Spišskej diecézy Mons. Anton Tyrol. Upúťali ma piesne, ktoré sa počas bohoslužby spievali. Ich slová ako: „Tu prebývaš na oltári, Baránok ty nebeský, prijmi vďačne naše dary, žehnaj národ slovenský. Nech nás ruka tvoja vodi, chráň nám mravy, chlieb a reč, daj, nech vlasti neuškodí ani bieda, ani meč...“ mali na tomto mieste, v tejto dedine a v tomto kostole omnoho hlbší význam.

Domov som sa doviezla mikrobusedom, ktorý priväza stavebných robotníkov z Poľska do Rakúska. Keď cestujeme zo Slovenska do Viedne, na poslednej pumpe na slovenskom území je vždy niekoľko podobných mikrobusedov so slovenskými opatrovatelkami. Rovnako to vyzerá aj na parkovisku pri Považskej Bystrici. S tým rozdielom, že autá majú poľské značky, a že od svojich rodín neodchádzajú za prácou ženy, ale muži. Po kratšej prestávke sme pokračovali ďalej do Viedne. Slováci a Poliaci – dva slovanské národy, ktoré si všeličím už prešli. Namiesto toho, čo nás rozdeľuje, by sme sa mali zamerať skôr na to, čo nás spája... ■

Význam časopisu vyzdvihol aj Mons. Anton Tyrol (vľavo), ktorý celebraval sv. omšu spolu s poľským farárom Tadeuszom Korczakom

Obálka kalendára upúta krásou slovenských dievčat a ich krojov

Ingrid Žalneva

SLOVENSKÝ SVETOVÝ KALENDÁR

Keď sa v rámci osláv 60 rokov vydávania časopisu Slovákov v Poľsku uvádzal do života Slovenský svetový kalendár, prekvapilo ma, že je to vlastne kniha. Človek by očakával skôr kalendár, aký si vešiame na stenu alebo pokladáme na pracovný stôl či kuchynskú linku. Šéfredaktor Vladimír Valentík síce prisvedčil, že by sme publikáciu mohli nazvať ročenkou alebo almanachom, ale zámerne je to kalendár, nielen kvôli tomu, že obsahuje kalendárium, ale hlavne preto, že vychádza zo silnej tradície vydávania podobných ročeniek-kalendárov už v minulosti.

Vladimír Valentík je riaditeľom Slovenského vydavateľského centra a predsedom Slovenského kultúrneho klubu v Srbsku, kde v roku 1997 po prvýkrát zostavoval národný kultúrny kalendár. Táto publikácia bude čoskoro oslavovať storočnicu, vychádzať začala na prelome rokov 1919 a 1920. Avšak podobné kalendáre sa medzi Slovákami tešia obľube už od polovice 19. storočia, vychádzali ešte v predspisovnej slovenčine. Ujali sa hlavne v USA, Argentíne, Maďarsku a dnešnom Srbsku. Na Slovensku sa napríklad kalendár s názvom Domová pokladnica tešil masovej popularite, bolo to poučno-zábavné čítanie, prinášajúce zaujímavosti zo sveta, informácie z domova, najčastejšie z poľnohospodárstva. Dnes by sme ho zaradili k magazínom rodinného typu.

Idea vydať svetový kalendár vznikla v Békešskej Čabe, kde v roku 2010 vtedajšia riaditeľka Slovenského domu organizovala masovú

konferenciu pri príležitosti jubilea ich národného aj čabianskeho kalendára. Hovorilo sa tiež o tradícii slovenských kalendárov, z konferencie sa mal vydať zborník. Vladimír Valentík hovorí: „Zborník chcel byť zároveň svetovým kalendárom, ale obsahovo nebol, skôr by som ho označil za dolnozemskej. Obsahoval 5 – 6 referátov z konferencie a zvyšok bolo to, čo sme mali uložené v našich počítačoch. Ani som netušil, že to všetko bude zverejnené... Potom prešlo niekoľko rokov. Hoci sa nám to zdalo ako dobrý nápad, nikto nad tým seriózne nerozmýšľal. No potom som v jednom momente pochopil, že práve internet je jednou z základných podmienok vydávania svetového kalendára. A tak som sa rozhodol, že do toho pôjdem. Od začiatku spolupracujem s profesorou slovenského jazyka a literatúry Katarínou Mosnákovou-Baglašovou, ktorá dlhé roky pracovala na dokumentačnom oddelení Ústavu pre kultúru vojvodinských Slovákov v Novom Sade. A hoci teraz už dva roky žije na Slovensku, v tejto kombinácii to funguje veľmi dobre, každý využívame svoje kontakty v rôznych krajinách. Mnohých predsedov krajských komunít poznám už roky a s ďalšími som sa zoznámil práve pri zostavovaní kalendára. Priznám sa, že som ani neočakával až takú odozvu a ústretovosť. Môžem povedať, že túto publikáciu dnes dokonca robím rýchlejšie a s väčšou radosťou ako kalendár, čo zostavujem pre Slovákov v Srbsku. Mám oveľa väčší okruh potenciálnych spolupracovníkov, ktorý sa stále rozširuje.“

Prvý Slovenský svetový kalendár mal svoju predpremiéru na Belehradskom knižnom veľtrhu, oficiálne bol uvedený do života 28. októbra

2016 na Stálej krajskej konferencii v Bratislave, ktorú organizuje Úrad pre Slovákov žijúcich v zahraničí. Do jeho prípravy sa zapojili prispievatelia z 20 krajín. Šéfredaktor dodáva: „Som spokojný s tým, ako sa to vyvíja. Pre druhý ročník som oslovil pár literátov, spisovateľov, národopiscov aj vedeckých pracovníkov. Vlni nám pekné veršičky napísal Lubomír Feldek a zaujímavý príbeh stretnutia so Slovákom v Indii nám poskytol Gustáv Murín. Tohto roku máme zas od neho vydatý príbeh o početnej slovenskej rodine v Mexiku...Kalendárium sme sa v minulom ročníku pokúsili spestriť – k jednotlivým mesiacom sme pridali fotografie dvanástich sakrálnych stavieb z miest v dvanástich krajinách sveta, kde sa omše konajú v slovenčine. V tomto roku sa mi podarilo zrealizovať moju srdcovku (Vladimír Valentík je autorom početných kníh z oblasti dejín a súčasného stavu výtvarného umenia vojvodinských Slovákov – pozn. redakcie) – pripravili sme malú „výstavu“ dvanástich slovenských profesionálnych výtvarníkov z dvanástich krajín sveta, čo je potenciálny základ pre jednu skutočnú výstavu v budúcnosti. Nosnou časťou kalendára ostáva rubrika Slováci vo svete podľa jednotlivých krajín.“

Slovenský svetový kalendár na rok 2019 vyšiel v klasickej tlačenej forme, v mäkkej väzbe, v počte 500 kusov. Má aj vlastnú webstránku, a tak si v ňom môžu listovať Slováci na celom svete. Na rozdiel od tlačenej formy na internete sú fotografie farebné. Podieľalo sa na ňom takmer 100 spolupracovníkov z 30 krajín a Slovenska. Po prvýkrát je v ňom predstavený aj Rakúsko-slovenský kultúrny spolok v príspevku od Miriam Spring. Ilustračné fotografie z našich spolkových podujatí poskytla redakcia Pohľadov. Kalendár bol pokrstený v Novej Belej ovsom. Redaktorka časopisu Slovákov v Poľsku Milica Majeriková-Molitoris: „Rozmýšľali sme, čo je spoločné pre všetkých Slovákov. Zhodli sme sa na tom, že v minulosti to boli väčšinou roľníci. Všade si síce pestovali niečo iné, ale krstilo sa u nás v Poľsku, preto sme vybrali plodinu, ktorá dávala tunajším ľuďom obživu pre nich i pre dobytok a pomáhala im prežiť. Prostredníctvom nej želáme kalendáru, aby sa i naďalej rozrastal a bol pre všetkých Slovákov.“ A Vladimír Valentík na záver dodáva: „Rakúsko je zastúpené prvýkrát. Verím, že budeme i naďalej spolupracovať a že aj vďaka novým kontaktom žiaden ďalší Slovenský svetový kalendár bez Slovákov v Rakúsku nevyjde!“ ■

Viac informácií na: www.slovenskykalendar.com

Kalendár uviedli do života (zľava): Milica Majeriková-Molitoris a Agáta Jendzejčíková z redakcie Život, Vladimír Valentík zo Srbska a Ludomír Molitoris zo Spolku Slovákov v Poľsku

Jana Gregor-Rogler

Majster Jakub z Košíc? Ešte ste o ňom nepočuli? Ani ja, kým som nevidela drevenú sochu z lipového dreva znázorňujúcu svätého Petra na tróne ako prvého pápeža v Hornom Belvedéri vo Viedni. Je označená ako práca dielne majstra Jakuba Košického z roku 1440. Stopám tohto majstra narodeného okolo roku 1400 v Košiciach, ktorý od roku 1429 pôsobil vo Viedni, sme venovali našu septembrovú náučnú prechádzku.

Pred Kostolom sv. Michala

Fotografie: archív Jany Gregor-Rogler

PO STOPÁCH MAJSTRA JAKUBA

Stretli sme sa na námestí Am Hof, lebo podľa mnohých prameňov bol oltár v kláštornom kostole karmelitánov, ktorý tu v stredoveku stál, dielom majstra Jakuba. V súčasnosti je viditeľná baroková fasáda Kostola deviatich anjelských zborov a na mieste bývalého karmelitánskeho kláštora stojí luxusný hotel Park Hyatt. Kláštor, žiaľ, vyhorel, potom na jeho mieste postavili dom jezuitov, neskôr tam sídlilo dvorné vojenské ministerstvo a ešte prednedávnom banka. Len priestor zostal...

V stredoveku bolo toto námestie aj dejiskom popráv. Za života majstra Jakuba hrozila poprava starostovi Wolfgangovi Holzerovi, ktorý sa priveľmi staral do politiky, upadol do nemilosti, bol väznený, ale podarilo sa mu ujsť

k príbuzným do Prešporka. Po určitom čase a výmene politikov v meste sa vrátil, po ďalšom rebelstve ho nakoniec práve tu 15. apríla 1463 (to je aj rok smrti majstra z Košíc) na rozkaz Albrechta VI. rozštvrtili a jeho priaznivcom stali hlavy. Podľa toho by sa nám zdalo, že život v stredovekej Viedni bol temný, ale temné sú len naše vedomosti o ňom. Práve v neskorom stredoveku, v období života majstra Jakuba, získala Viedeň napríklad nádherné, zlatom sa trblietajúce burgundské dedičstvo. Tovar, ktorý sa predával na trhu na námestí Am Hof, hýril všetkými farbami – od červených krabov, strieborne sa lesknúcich rýb až po pestrú zeleninu.

V roku 1450 mala Viedeň podľa odhadov 25 000 obyvateľov. Bolo tu asi 12 000 domov.

Niekoľko z nich vlastnil majster Jakub. Ľudia sa dožívali 45 – 50 rokov. Tento krátky život venovali Bohu, báli sa Božieho trestu viac, akoby dôverovali odpusteniu. Panna Mária mala vždy aj v stredoveku miesto v prosbách Viedčanov a majster Jakub si ju zvolil ako hlavnú tému svojich diel. Námestie Am Hof zažilo boom už v ranom stredoveku, v druhej polovici 12. storočia, keď sem rod Babenbergovcov presťahoval sídlo svojej rezidence z Klosterneuburgu. Býval tu Heinrich II. Jasomirgott s manželkou Teodorou. Po vymretí Babenbergovcov si Habsburgovci stavali Hofburg a na námestí bola mincovňa, až kým Albrecht III. v 14. storočí povolal do Viedne obutých karmelitánov, zameraných na šírenie mariánskej úcty. V 15. storočí sa rád reformoval, vyčlenili sa z neho bosí karmelitáni, a vtedy sa začal stavať karmelitánsky kostol s kláštrom. Aj v súčasnosti po vstupe dovnútra úplne prestavaného kostola upúta veľký priestor v oblasti chóru, ktorý bol určený na umiestnenie úžasného desať metrov širokého oltára s tridsiatimi dvoma tabuľami, nazývaného Albrechtsaltar (podľa kráľa Albrechta II.). Oltárne dielo sa pripisuje majstrovi Jakobovi z Košíc. Originál, hoci nie celkom kompletný, sa dá vidieť v Kaplnke sv. Sebastiána v Klosterneuburgu. Na jednej z tabúľ je pohľad na veže stredovekej Viedne.

Z námestia Am Hof sme sa po ulici Naglergasse vydali na miesta, kde majster Jakub z Košíc býval. S manželkou Margaretou Hirschvogel z Norimberku vlastnil dom pri Hofburgu, dnes je to oblasť Michaelertrakt, ale aj na ulici Seilergasse 9 a Kohlmarkt 5. Patrili mu vinohrady v Ober St. Veit. V kronikách je uvádzaný ako hlava cechu Bratstva Božieho tela pri Kostole sv. Michala. Svojimi funkciami a vlastníctvom prevyšil všetkých svojich kolegov. V neskorom stredoveku bolo v Kostole sv. Michala vo Viedni dvadsaťštyri oltárov, medzi nimi hlavný oltár majstra Jakuba z Košíc, ktorý vytvoril v rokoch 1445 až 1448. Kostol sv. Michala bol poslednou zastávkou našej prechádzky, dnes už neexistujúci stredoveký oltár sme si mohli len v mysli predstaviť.

Za prácami majstra Jakuba z Košíc treba vycestovať. Ak sa najbližšie vydáte na púť do

Gotický chór Kostola Am Hof

Martin Jančuška

PÚŤ DO ŠAŠTÍNA

„Ty si mať dobrotivá, patrónka ľútostivá,
oroduj vždy za náš národ u svojho syna.“

Slová tejto piesne zazneli v sobotu 6. októbra 2018 niekoľkokrát. Spievali sme ich v autobuse, na slávnostnej svätej omši a spomenuli sme ich ako prvé slová kázne Jána Pavla II. z roku 1995, ktorý popri Matke Tereze zostáva najvýznamnejším šaštínskym pútnikom. S radostným očakávaním sme sa pripojili k celoslovenskej púti ružencových bratstiev v národnej svätyni v Šaštíne. Cestou nás sprevádzal náš duchovný otec Pavol Dubovský a renomovaná sprievodkyňa Janka Gregor-Rogler s jej nenapodobiteľným šarmom a humorom.

V tomto Božom chráme, od roku 1968 povýšenom na baziliku, sa pútnici z celého Slovenska stretávajú na sviatok Panny Márie Sedembolestnej už desaťročia v počte asi 30 000, aby jej preukázali úctu a lásku a poprosili ju o materskú ochranu.

Ako a prečo sa stala táto malá usadlosť Šaštín významným pútnickým miestom? Obec i okolie patrili v roku 1564 grófovi Imrichovi Czoborovi, ktorý bol často krutý voči svojej manželke Angelike. Jedného dňa pri ceste záhorskou rovinou vyhodil gróf manželku z koča a kone hnali ďalej. Angelika si kľakla na zem a so slzami v očiach sa vrúcne modlila za obrátenie svojho manžela. Odrazu sa jej zdalo, že pred ňou stojí Sedembolestná so súcitom v tvári. Nešťastná žena sa ešte vrúcnejšie modlila a sľúbila, ak sa jej muž napraví, dá z neďalekého hruškového stromu vyhotoviť sošku Matky Božej a postaviť kaplnku. A nazdávam sa, že tu je dôležité poučenie z tejto púte i pre nás. Keď vidíme, že naše ľudské sily sú chabé zmeniť zlo na dobro, máme si spytovať svedomie a s dôverou a pokorným srdcom sa obrátiť k Panne Márii. Ak je to v plánoch Božích, určite nás vypočuje.

Modlitba grófkyně bola vypočutá. Gróf dal obrátiť kone a priviesť manželku do kaštiela, pokľakol pred ňou a za prítomnosti služobníctva ju prosil o odpustenie. V ten deň sa tu stal prvý zázrak – uzdravilo sa ľudské srdce. Socha Sedembolestnej Panny Márie onedlho skutočne stála na mieste, kde sa prihoda odohrala. Neznámy rezbár ju zobrazil v náručí s mŕtvym synom. Sochu umiestnili najskôr na stĺp, neskôr na verejnú úctu do trojhrannej kaplnky, ktorá tam stojí dodnes. Veriaci v čoraz väčšom počte nasledovali Imricha a Angeliku, ktorí sem prichádzali s rodinou i so služobníctvom, pribúdalo aj zázračných uzdravení. V rokoch 1732 – 1735 ostrihomský arcibiskup Imrich Esterházy ustanovil komisiu, ktorá preskúmala 726 zázračných uzdravení na tele aj duši. Sám som bol ako lekár niekoľkokrát v Lurdoch a mal som možnosť nahliadnuť do praktík, akými prísnymi spôsobmi a vyšetreniami skúmajú zázračné uzdravenia. Je to veľmi zložitý a náročný proces, pokým sa vysloví konečný verdikt a uzná uzdravenie za zázračné. Uzdravenia na príhovor Panny Márie v Šaštíne akoby mali len podčiarknuť hodnovernosť tohto najdôležitejšieho pútnického miesta Slovákov.

Cisárovná Mária Terézia a jej manžel František Lotrinský sa osobne 12. augusta 1762 spolu s tisícmi pútnikov zúčastnili na vysviacke chrámu, ktorý sa začal stavať v roku 1736 pod vedením cisárskeho staviteľa z Viedne Jána Damianiho. A keď bolo treba chrám v rokoch 1941 – 1943 renovovať, viedenski Slováci darovali Šaštínu plastiky krížovej cesty. Pobožnosť krížovej cesty sme sa pri nich pomodlili s Miroslavom Hruškom, jedným z paulínov, ktorý nám ukázal aj Marianum, sakristiu, kláštorň dvor a ochotne zodpovedal naše otázky.

A dojmy z našej púte? Veľmi dobre organizovaná. Zúčastnil som sa mnohých pútí tu v Rakúsku, ale môžem povedať, že v tejto katedrále boli pútnici trochu iní. Vrúcnejší, prítomnejší. Bolo tam skutočne cítiť závan Ducha Svätého. Chceme sa touto cestou poďakovať organizátorom púte viedenských Slovákov k Matke Božej do Šaštína a poprosiť ich, aby ani budúci rok nezabudli, že na Slovensku máme takúto svätýňu, ktorá akoby bola priblížením Ježišovho večerada. ■

Pútnici z Rakúska v národnej svätyni - Bazilike Sedembolestnej Panny Márie v Šaštíne-Strážach

Lavica pre kňazov v kaplnke Kostola sv. Michala

Socha sv. Petra ako pápeža z roku 1440

Mariazellu, zastavte sa cestou v pútnickom kostolíku Annaberg, Jakub preň vytvoril súsošie Anna Selbstdritt-Gruppe: Anna, Mária a Ježiš ako dieťa. V Mariazelli si pozrite madonu na studni, ktorá sa mu tiež pripisuje. V múzeu v Mníchove je vystavená časť hlavného oltára z kostola vo Freisingu ako dokázaná práca majstra Jakuba z Košíc z obdobia jeho pôsobenia v Bavorsku. A za jeho dielom Matka Božia z Purgstallu treba zaletieť až do New Yorku, ziskalo ju totiž múzeum Metropolitan. ■

Použité pramene:

https://www.geschichtewiki.wien.gv.at/Jakob_Kaschauer
„Kirche Am Hof Wien“: Verlag St.Peter, Salzburg 1991
„Michaelerkirche Wien“: Kath.Pfarramt St.Michael, Wien 2008
[https://de.wikipedia.org/wiki/Wolfgang_Holzer_\(Bürgermeister\)](https://de.wikipedia.org/wiki/Wolfgang_Holzer_(Bürgermeister))

Pri tvorbe sa inšpiroval slovenskou krajinou a rozmanitosťou slovenského ľudového umenia. Každoročne odchádzal na študijné cesty do dedín, hôr a dolín Liptova a Tatier, na Považie, Oravu či Horehronie. Postupne sa prepracoval k osobitému a nenapodobiteľnému stvárneniu slovenskej krajiny a jej vidieckej a roľníckej tematiky.

130. výročie
narodenia

Benka v pražskom ateliéri po roku 1920

Fotografie: Fotoarchív SNM - MMB v Martine

MARTIN BENKA

ZAKLADATEĽ SLOVENSKEJ VÝTVARNEJ MODERNY

Benkovo umenie výrazne prekročilo hranice bývalého Československa. V roku 1926 sa ako prvý slovenský maliar zúčastnil na Bienále v Benátkach. Jeho obraz Matkina pieseň sa v roku 1934 na tomto celosvetovo významnom bienále stal najúspešnejším dielom z vtedajšej československej kolekcie. Na Svetovej výstave v Paríži sa prezentoval obrazom Krajina z Terchovej. Jeho diela boli aj súčasťou medzinárodnej výstavy Contemporary Art - Súčasné umenie zo 79 krajín v New Yorku.

Záujmy Martina Benku boli veľmi všestranné. Zbieral ľudoumelecké výrobky, skomponoval niekoľko menších husľových skladieb a dokonca vyrobil niekoľko prototypov huslí. Okrem toho navrhol vlastné kaligrafické písmo, bol autorom návrhov na plagáty, známky a diplomy, ale aj monumentálno-dekoratívnych diel do architektúry, opony pre divadlo a vyskúšal si i sochárstvo.

Martin Benka sa narodil 21. septembra 1888 v Kostolišti. Hoci malý Martin pekne kreslil už od štyroch rokov, chudobní rodičia nemali prostriedky na to, aby talentovanému synovi zabezpečili umelecké vzdelanie. Keď skončil základnú školu, poslali ho do Hodonína, kde sa učil za maliara a natierača izieb. Tovarišské roky strávil vo Viedni. Nebavilo ho však natierať steny, preto sa prihlásil na inžinier, ktorý uverejnil český maliar Emil Neumann. Ponúkal, že prijme dvoch nemajetných študentov. Benka odišiel do Prahy a u Neumanna strávil rok, hoci maľovaniu sa veľmi nevenoval. Cestu k skutočnému výtvarnému štúdiu mu pomohol prekliessniť český novinár a spisovateľ Jan Langer. Vďaka nemu sa mu otvorili dvere do ateliéru českého maliara Aloisa Kalvodu, u ktorého pobudol štyri roky. Po vojne ako slobodný umelec pôsobil do roku 1939 v Prahe. Po návrate na Slovensko strávil rok v Martine, kde sa vďaka Matici slovenskej,

ktorá mu poskytla ubytovanie a ateliér, venoval výlučne maľovaniu. O rok neskôr odišiel do Bratislavy, kde pôsobil ako profesor kresby a maľby na vtedajšej Vysoké škole technickej. Koncom 50. rokov si dal v Martine postaviť dom s priestranným ateliérom. Ešte za života ho odovzdal spolu so svojím dielom štátu. Jeho umelecká zbierka s vyše päť tisícmi vlastných diel sa stala základom zbierkových fondov Múzea Martina Benku v Martine.

Múzeum Martina Benku v Martine

Foto: Anna Jančíová

Martin Benka zomrel 28. júna 1971 v Malackách. Pochovaný je na Národnom cintoríne v Martine.

Pracoviská Slovenského národného múzea - Historické múzeum, SNM v Martine a Múzeum Martina Benku pripravili pri príležitosti 130. výročia umelcovho narodenia výstavu o jeho živote a diele. Výstavu môžete navštíviť do decembra 2019. Nájdete ju na treťom poschodí Bratislavského hradu. ■

Spracovala Martina Víglašská

Použité zdroje:

<https://www.teraz.sk/kultura/vytvarne-umenie-pred-130-rokmi-sa-nar/349764-clanok.html>

Dušan Mikolaj: Majstri štetca

Ďakujeme Múzeu Martina Benku v Martine za poskytnutie fotografií. Viac informácií o múzeu na: <http://www.snm.sk/?muzeum-martina-benku-uvodna-stranka>

Martin Benka (1888 – 1971) war ein slowakischer Maler, Grafiker und Illustrator. Er gilt als einer der Begründer der modernen slowakischen Malerei. Seine künstlerische Ausbildung erhielt er in Hodonin und Prag, im Jahre 1939 kehrte er zurück in die Slowakei und lebte in Martin, wo er eine Kunstschule leitete. Er war auch im slowakischen Nationalrat. (Vgl. Wikipedia)

Bohatý interiér múzea

Foto: BKA-Fotoservice, Christoph Dunker

Vyznamenanie Petrovi Dvorskému odovzdal vedúci Sekcie pre umenie a kultúru Úradu spolkového kancelára Jürgen Meindl

VYZNAMENANIE PRE PETRA DVORSKÉHO

V priestoroch Viedenského Palais Niederösterreich si prevzal 27. septembra vysoké štátne vyznamenanie Österreichisches Ehrenkreuz für Wissenschaft und Kultur – Rakúsky Čestný kríž za vedu a kultúru významný slovenský umelec, legendárny operný spevák, ktorého v čase brilantnej kariéry poznal celý svet, maestro **Peter Dvorský**.

Ocenenie udeľuje prezident Rakúskej republiky Alexander van der Bellen, v jeho mene ho Petrovi Dvorskému slávnostne odovzdal sekčný šéf pre umenie a kultúru Úradu vlády Rakúskej republiky Jürgen Meindl.

Peter Dvorský, dlhoročný sólista Viedenskej štátnej opery, rakúsky „Kammersänger“, čo je vysoké vyznamenanie pre operných sólistov, ako aj nositeľ vyznamenania Lieber Augustin (ocenenie za popularitu), patrí v Rakúsku medzi nezabudnuteľných predstaviteľov postáv Nemorina v Donizettiho opere Nápoj lásky, Werthera v rovnomennej Massenetovej opere, Cavaradosiho v Pucciniho Tosce, ako aj v Mozartových a Verdiho operách či Straussových operetách, kde stvárnil desiatky skvelých postáv.

Interpretačnú kariéru a profesionálne úspechy Petra Dvorského, ako aj vtipne glosovaný jeho vzťah k Pavarottimu a Domingovi spomínal vo svojom laudácii Otto Schenk, jedna z najvýraznejších postáv divadelného umenia Rakúska, režisér, herec, svetoznáma osobnosť. Veľkosť umelca „so záračným hlasom“ vyzdvihol predovšetkým v súvislosti s ľudskosťou, skromnosťou a pokorou našej speváckej legendy.

Vysoké štátne vyznamenanie prevzal Peter Dvorský za prítomnosti množstva významných osobností spoločenského, politického a kultúrneho života oboch našich krajín. V hľadisku mu tleskali súčasní aj bývalí veľvyslanci a diplomati Peter Mišík, Radomír Boháč, Uta Mayer Schalburg, Stephan Vavrik, Ivan Horský, bývalí ministri Werner Fasslabend, Maria Rauch-Kalát, riaditeľka Slovenského inštitútu vo Viedni Alena Heribanová, ktorá spolu s spolu s Dr. Hansom Leitnerom vyznamenanie maestra Dvorského aj podujatie iniciovali a spoluorganizovali, prvá sólistka Viedenského štátneho

baletu Nina Poláková, hudobní vedci, predstavitelia Rakúsko-slovenského kultúrneho spolku Lubica Macura, Ingrid Žalneva, Edith Veith a ďalší, ako aj členovia EUNIC Austria. Maestra sprevádzali rodinní príslušníci a priatelia.

Peter Dvorský vo svojej ďakovnej reči vyjadril veľkú radosť z vyznamenania vďaka za poctu rakúskemu spolkovému prezidentovi, rakúskemu národu aj slovenským zástupcom diplomacie a kultúry vo Viedni.

Táto udalosť ho potešila aj v súvislosti s jeho jubileom – 25. 9. oslávil svoje 67. narodeniny. Slávnostný akt sprevádzal umelecký program komorného kvarteta, po jeho skončení pripravil Úrad vlády slávnostnú recepciu pre hostí. ■

*Alena Heribanová
riaditeľka Slovenského inštitútu vo Viedni*

Peter Dvorský a Otto Schenk obklopení gratulantkami z Rakúsko-slovenského kultúrneho spolku

Foto: Archív Ingrid Žalnevy

Slavomíra Vančová

September je pre tenisových nadšencov dôležitý mesiac, pretože vtedy sa vo Viedni hráva **Danube Challenge Tennis Cup**, z ktorého vznikla príjemná športová tradícia, ktorá spája nielen športovcov, ale aj národy.

Tohtoročný 8. ročník amatérskeho tenisového turnaja sa opäť konal pod záštitou veľvyslanca SR v Rakúsku Petra Mišíka a opäť v tenisovej hale Tennis Point v 3. viedenskom okrese. Každoročne sa na turnaji zúčastní stovka hráčov z rôznych kútov sveta, ktorí si chcú nielen zasúťažiť, ale aj užiť si výbornú atmosféru. Tento rok sa do tenisového zápolenia prihlásili hráči zo Slovenska, Rakúska, Česka, Bulharska, Srbska, Macedónska a Sýrie. Avšak, ako už býva na tomto turnaji zvykom, nielen hráči, ale ani zaujímaví hostia si túto športovú udalosť nenechali ujsť. A tak sme v sobotu 29. septembra 2018 v športovej hale stretli okrem slovenského veľvyslanca Petra Mišíka aj poslanca Európskeho parlamentu Eduarda Kukana, bývalého ministra zahraničných vecí; ale tiež herca Jána Grešša, ktorý počas svojho pôsobenia na poste riaditeľa Divadla Andreja Bagara v Nitre veľmi úzko spolupracoval s našim spolkom; kandidáta na prezidenta SR Roberta Mistríka; jedného z našich najlepších a najúspešnejších paralympijských tenistov Tomáša Masaryka a tiež viacerých zástupcov vedenia Rakúsko-slovenského kultúrneho spolku.

Turnaj sa opäť držal hesla SET – MATCH – FUN a víťazi dvoch mužských a jednej ženskej kategórie mali radosť nielen z vynikajúcej hry, ale aj z úžasných cien, ktoré do hry venovali sponzori a partneri, aj oni sú neodmysliteľnou súčasťou tejto udalosti.

Po skončení turnaja sme položili pár otázok niektorým z hostí:

Hostia 8. ročníka tenisového turnaja

Fotografie: Jiří Blažek

Tomáš Masaryk:

Ty si už pravidelným hosťom nášho turnaja. Čo ťa sem priťahuje?

Na turnaj chodím rád kvôli výbornej atmosfére, ale aj kvôli riaditeľke turnaja Slávke, ktorú mám rád ako kamošku a superorganizátorku.

Pred dvomi rokmi si bol hosťom klubového večera chill out v našom spolku, kde si nám porozprával o sebe, o tom, ako sa netreba nikdy vzdávať. Stále si v takom životnom a športovom tempe?

V mojom živote sa toho dosť zmenilo, ale všetko k lepšiemu. Bohužiaľ, nemám dosť času, aby som absolvoval všetky turnaje, ktoré by som chcel, ale v júni tohto roku som sa zúčastnil na turnaji MILO Wheelchair Cup v Olomouci, kde som skončil na 3. mieste v dvojhre a s partnerom Petrom Utikalom sme vybojovali 1. miesto v štvorhre. Prvé miesta v dvojhre aj štvorhre sa mi podarilo získať aj na medzinárodnom turnaji HVM Plasma Tour v Prahe. Mojou srdcovkou je však známy medzinárodný turnaj v Prostějove s názvom Vinci Wheelchair Tennis Czech Open, kde som v tomto roku vyhral 1. miesto v dvojhre.

DANUBE CHALLENGE TENNIS CUP 8. ROČNÍK

Hráči pred zápasom

Otvorenie turnaja

Tím Danube 2018

Lubica Macura,

predsedníčka Rakúsko-slovenského kultúrneho spolku:

Ako hodnotíš 8. ročník tenisového turnaja, ktorý organizujeme v rámci športovej činnosti RSKS?

Rakúsko-slovenský kultúrny spolok, ktorý sa podľa názvu orientuje hlavne na kultúru, má aj športovú sekciu, a tej sa organizačne venuje Slavomíra Vančová, naša športová referentka. Od vzniku nášho spolku sa vystriedali viacerí športoví referenti, ktorí hlavne podľa svojej vlastnej záľuby organizovali športové podujatia ako bicyklové výlety, turistiku, lyžovačky, halové športy, tenisové turnaje. Slávka sa zamerala na tenis.

Zorganizovať tenisový turnaj po ôsmykrát, ktorý oslovil množstvo športovcov v kategórii ženských aj mužských štvorhier – bez ohľadu na vek, ktorí obsadili všetky kurty v Tennis Point Vienna na celý deň, je veľkolepé dielo našej Slávky.

Jej organizácia, angažovanosť, srdečnosť a dobrá nálada zaplnili celodenný tenisový turnaj, pri ktorom bolo postarané aj o vynikajúce pohostenie.

Slávka nezabudla ani na pozvanie čestných hostí, ktorí prispeli k dobrej atmosfére. Okrem toho sme tak mali možnosť spoznať a zblížiť sa so zaujímavými ľuďmi i inštitúciami, čím sa nám otvárajú možnosti ďalšej dobrej spolupráce do budúcnosti.

Ján Greško:

S akými pocitmi odchádzate z tohoročného turnaja?

Tenisový turnaj vo Viedni DANUBE CHALLENGE TENNIS CUP je už veľa rokov úžasná príležitosť dosýta sa nabažiť radosti zo športových aj spoločenských zážitkov. Sú to vždy krásne stretnutia na tenisových kurtoch aj v ich zákulísi. Nebolo to inak ani tento rok. Všetko bolo SKVELÉ. Organizátorom a riaditeľke turnaja Slávke Vančovej patrí obrovská vďaka.

Aj z odpovedí našich hostí vidno, že Danube Challenge Tennis Cup sa každoročne teší veľkému úspechu, takže pokojne môžeme prezradiť, že už teraz je príprava ďalšieho ročníka v plnom prúde a dokonca máme už aj dátum 9. ročníka tohto tenisového podujatia. Danube Challenge Tennis Cup 2019 sa uskutoční v sobotu 21. septembra 2019. Všetci tenisoví nadšenci teda môžu už začať usilovne trénovať.

Víťazi 8. ročníka tenisového turnaja Danube Challenge Tennis Cup:

Ženy: Lenka Konrádová (CZ) a Alena Klemová (CZ)

Muži A: Martin Rychtárik (SK) a Peter Bača (SK)

Muži B: Cyril Krajčír (SK) a Vladimír Mračna (SK)

Ďakujeme sponzorom a partnerom turnaja za ich podporu tohto športového podujatia:

Racketvision
Tennis Point Vienna
Honorárny konzulát SR v Burgenlande
AV-Catering
Ringana

DT Trend
Wagon Service
AGM Work
Head
Poradenstvo Sisa Kreuz

Danube Challenge Tennis Cup

Der September ist für Tennis-Begeisterte ein wichtiger Monat, in welchem jedes Jahr der Danube Challenge Tennis Cup in Wien veranstaltet wird, der mittlerweile zur Tradition geworden ist, die Sportler sowie Nationen verbindet. Der diesjährige achte Jahrgang des Amateur-Turniers wurde am 29. September unter der Schirmherrschaft des slowakischen Botschafters in Österreich Peter Mišík wieder in der Tennishalle Tennis Point im 3. Bezirk abgehalten. Jedes Jahr nehmen hunderte Spieler aus verschiedenen Ecken der Welt am Turnier teil, die nicht nur den Wettbewerb, sondern auch die hervorragende Atmosphäre genießen wollen. Das Turnier lief wieder unter dem Motto SET – MATCH – FUN und die Gewinner zweier Männerkategorien und einer Frauenkategorie erfreuten sich sowohl der ausgezeichneten Spiele als auch der tollen Preise, die von den Sponsoren gewidmet wurden, für die sich die Leitung des Österreichisch-Slowakischen Kulturvereins bedankt.

TENISOVÉHO TURNAJA

Zľava: Daniela Grüneis, Slávka Kovalík, Markéta Tomanová a Petra Haumer

Nikola Paula Šimkovičová

Ako väčšina študentov aj ja som sa rozhodla využiť prázdniny na spoznávanie sveta. Presne 27 dní v septembri tohto roku sme s priateľom strávili na cestách autom naprieč Európou, ako to je našim zvykom už od roku 2015. Našou tohtoročnou destináciou sa stalo severné Španielsko. Rada by som vám priblížila aspoň pár našich zastávok, ktoré stoja naozaj za to, či už z hľadiska španielskej kultúry, kuchyne, prírody alebo architektúry.

Picos de Europa

Fotografier: archiv autorky

V SEVERNOM ŠPANIELSKU

Flysh Rocks, Baskicko

Po slovensky flyš označuje druh hornín, ktoré vznikli počas tektonických posunov platní predovšetkým z usadenín pieskovca a vďaka týmto posunom vyformovali ich zaujímavý, až rovnomerný výzor. Popri baskickom pobreží v časti Zumaia nájdete tento krásny prírodný jav. Prístupová cesta k nemu je viac než len dobrodružná, keďže musíte zlaníť asi pätnásť metrov vysokú stenu smerom nadol. Lanu je na vrchu útesu pripevnené do skaly, čím je zabezpečený prístup pre každého turistu. Aby ste však mohli útes obdivovať pod vlastnými nohami, treba vystihnúť odliv. Niektoré kúsky šikmo vyrážajúcich skál z mora sú také krehké, že sa vám začnú drviť pod nohami. Ich neskutočne pravidelné zoradenie vás núti stále premýšľať nad tým, ako to mohlo takto vzniknúť z oceánu. My sme mali okrem odlivu ešte aj šťastie na fascinujúci západ slnka.

Gastelugatxe, Baskicko

Nie, nezmýlila som si písmenká pri písaní nadpisu. Foneticky „gastelugače“, čo v preklade znamená hradná skala, je ďalšia zo zastávok na našej ceste, na ktorú sa nedá len tak ľahko zabudnúť. Tento prírodný skvost, skalnatý ostrovček spojený s pevninou kamenným mostom, doplnený o ľudskú tvorivosť momentálne láka veľké davy turistov najmä vďaka seriálu Hra o tróny, ktorého režiséri sa rozhodli natáčať časť seriálu priamo tu. Pobrežie tvorí z veľkej časti flyš, ktorý pri odlive vytvára pravidelné tvary vytrčajúcich skál zo zeme. Nasleduje výstup na vyvýšený kopec, ktorý je z každej strany obklopený oceánom. Biskajský záliv dotvára

vzhľad vyvýšeniny, more do nej vyhlbilo svojou činnosťou útesy, tunely a rôzne oblúky. Prístup na kopec tvorí ľuďmi vytvorená uzučká vymurovaná cestička a do skál vytesané schody, ktoré na vrchu kopca vedú priamo až ku kostolíku, ten uzatvára celú scenériu. Podľa miestnej legendy má každý trikrát zazvoniť zvoncom kostolíka a niečo si pritom priať.

Bilbao, Baskicko

Ak patríte k obdivovateľom moderného umenia a architektúry, tak nesmiete obísť Bilbao, ktoré v posledných rokoch nesmierne profituje z nadšenia pre Guggenheimovo múzeum priamo v centre mesta. Toto múzeum na vás najprv zapôsobí ako veľká kovová loď. Oblé a hranaté tvary do seba harmonicky zapadajú a titánové „šupiny“ dodávajú budove priam až rybí vzhľad. Všetko sú to však detaily, ktoré vystihujú históriu mesta. Tvar lode pripomína časy, keď bolo Bilbao industriálnym mestom najmä vďaka veľkému prístavu. S tým súvisí aj titán – hlavná ekonomická surovina, a ryba zase ako surovina potravinová. Múzeum je plné prekvapení a ukrýva nemalo zaujímavých exponátov. Určite stojí za návštevu. No Bilbao nechceme zredukovať len na jeho známe múzeum. Prechádzka po promenáde popri rieke Nervión má svoje čaro a po výstupe zubačkou na kopec Artxanda si môžete celé mesto vychutnať aj z vtáčej perspektívy.

Pri Guggenheimovom múzeu

Picos de Europa, Kantábria/ Astúria/ Kastília a León

Na rozlohe 646 km² sa rozprestiera jeden z najnavštevovanejších národných parkov Španielska – Picos de Europa. V preklade: vrcholy Európy. Ukrývajú v sebe okolo 200 štítov, ktoré presahujú nadmorskú výšku 2 000 metrov. V Picos sme strávili na našej ceste naozaj veľa času najmä schádzaním rôznych turistických chodníkov. Jeden mi ale obzvlášť utkvel v pamäti. Túra k Mirador de Ordiales v astúrskej časti Picos. Táto turistická trasa je dlhá približne 23 km so stúpaním z 1 100 do 1 700 metrov nadmorskej výšky a trvá asi sedem a pol hodiny. Začali sme pri Lagos

Lago de Covadonga

de Covadonga, čo sú dve známe plesá v tejto oblasti, a cesta nás viedla nádhernou scenériou pripomínajúcou írsku krajinu. Po približne štyroch hodinách sme dosiahli náš cieľ – Mirador de Ordiales, ktorý končí ako vyhlídková platforma, za ktorou sa nachádza už len útes. Výhľad stál za to. Nad hlavami nám krúžila rodinka orlov, ktoré sa mi dosiaľ v živote ešte nepodarilo vidieť na vlastné oči. A na obzore len čistá príroda, vrcholky štítov prilahlých Picos navôkol – a ten neskutočný pokoj a ticho.

Ani nasledujúci deň sme sa veľmi nešetřili a dopriali sme si ďalšiu túru, tentoraz pozdĺž rokliny v Picos, takisto v ich astúrijskej časti. Ruta de Cares je dlhá približne 21 km a trvá šesť až osem hodín. Do steny skál Picos bola začiatkom 20. storočia vytesaná cestička na sprístupnenie vody z rieky Cares do najbližších tovární na výrobu elektriny. Táto cesta spája taktiež dve dedinky: Poncebos v Astúrii a Caín v provincii León. Pri prechádzaní touto turistickou cestou sa vám naskytuje neopakovateľný pohľad do rokliny s riekou Cares v jej hĺbke, pričom nad hlavou máte štíty skál siahajúce niekoľko sto metrov do výšky a pred sebou vytesaný oblúk do skaly. A len meter od vás sa nachádza okraj hlbkej rokliny...

Hórreos

Hórreos (čítaj oreos) sú severoštanielske tradičné úložiská kukurice s veľmi typickou architektúrou. Samozrejme, stavby variovali z regiónu do regiónu, no ich základ bol všade rovnaký. Ak si viete vybaviť dom na slepačej nôžke z rozprávky Mrázik, tak tieto stavby mi ho trochu pripomínajú. V Astúrii má táto stavba štvorcový pôdorys s rozmermi približne 5 x 5 metrov. Celý hórreo bol ale postavený na murovaných stĺpoch vo výške asi 80 – 120 cm. Celkom praktické, najmä ako ochrana pred divou zverou alebo hlodavcami.

Pri najdlhšom hórreo v Carnote

Typické galicijské hórreos vyzerali trochu inak. Stĺpy vo výške 80 – 120 cm zostávajú, no základný pôdorys stavby sa mení. Tieto totižto nemajú štvorcový, ale obdĺžnikový tvar. Sú stavané najmä zo žuly, a nie z dreva ako tie v Astúrii. Galicijčania mali v istej dobe pravdepodobne až takú dlhú chvíľu, že susediace dedinky sa dokonca pretekali, komu sa podarí postaviť ten najdlhší hórreo. Nakoniec vďaka

typickým galicijským hórreos vyzerali trochu inak. Stĺpy vo výške 80 – 120 cm zostávajú, no základný pôdorys stavby sa mení. Tieto totižto nemajú štvorcový, ale obdĺžnikový tvar. Sú stavané najmä zo žuly, a nie z dreva ako tie v Astúrii. Galicijčania mali v istej dobe pravdepodobne až takú dlhú chvíľu, že susediace dedinky sa dokonca pretekali, komu sa podarí postaviť ten najdlhší hórreo. Nakoniec vďaka

tejto rivalite sa stala veľmi známou dedinka Carnota najdlhším hórreo, meria až neskutočných 35 metrov a pochádza z roku 1783. Väčšina astúrijských hórreos bola aj bohato zdobená tradičnými ornamentmi alebo krížmi či obeľskami na zahnanie zlých duchov.

Jedlo a pitie

Pre sever Španielska sú typické tzv. pinchos bary (čítaj pinčos), kam Španieli chodia najmä v hodinách od obeda až po čas večera. V týchto lokáloch sú na barovom pulte vystavené už spomínané pinchos – inde v Španielsku známe aj ako tapas. Čiže malé jednohubky na zasýtenie. Ponúkajú ich nesmierne veľa, najmä so šunkou, salámou a syrmí, s rybami ale aj vegetariánske pinchos sme našli v každom bare. K nim si Španieli radi vychutnávajú víno. Veľmi populárne je počas siesty aj tzv. refresco – čiže nejaký osviežujúci nápoj. Často podávajú citrónovú limonádu s kúskami citróna a ľadom. Naopak, čo som vôbec v štanielskej kuchyni nečakala, boli hranolčeky! Všade a ku všetkému! Málokedy som v uliciach miest zahliadla hlavné jedlá bez hranolčekov. Steak s hranolčkami, teľacie s hranolčkami, dokonca som dostala aj lososa naservirovaného s hranolčkami. Ďalšou neodmysliteľnou súčasťou ich kuchyne je majonéza, alebo tzv. ali-oli, čo nie je ako v talianskej kuchyni aglio e olio (na čo som aj doplatila), ale majonéza s cesnakom a pažitkou. Takže keď som si objednala špagety Aglio e olio, tak som dostala špagety Ali-oli.

Impozantnosť orlieho letu

V mojom prípade stravovanie v Španielsku bolo veľmi zložitá, pretože som vegetariánka a ešte k tomu intolerantná voči laktóze. Čo v preklade do štanielsčiny znamená – nemáš čo jesť a máš veľkú smolu. No napriek tomu musím pochváliť štanielsku „paella marisca“ – paellu s morskými plodmi. Človek síce musí dávať pozor, kde si paellu objedná, pretože nie všade ju podávajú čerstvú, ale naopak, ako polotovár z mraziacich pultov. Ako si môžete byť istí, že vaša paella je čerstvo pripravená? Keď vám oznámia, že si ju musíte na večer objednať dopredu a že je minimálne pre dve osoby. Na takúto čerstvú paellu sme mali šťastie a napriek tomu, že morské plody veľmi neoblubujem, to bolo to najlepšie jedlo, aké som za celú cestu jedla. Jediné, čo veľmi ľutujem, že som nemohla ochutnať ani jednu z ich tradičných syrových špecialít.

Dobrá chuť!

Na záver kulinárskej rubriky ešte niečo o severoštanielskom tradičnom nápoji sidra – po našom cider alebo sajder. Ide o typický nápoj najmä pre regióny Baskicka, Astúrie a Galície. Ako u nás existujú vinárne alebo pivárne, v severnom Španielsku zase sidrerie. Časník má pritom zaujímavý úlohu. Na to, aby tento jablkový nápoj mohol rozvinúť svoju typickú chuť a nadobudol šumivý efekt, musí byť nalievaný z výšky. Časník teda za rotácie zdvihne fľašku nad hlavu, pohár pritom drží čo najnižšie, ako len môže, fľašku nakloní na stranu a pohľadom zameriava nejaký bod priamo pred sebou – čiže sa nepozera, kam vlastne nalieva. No títo chlapi to majú tak namakané, že pod nimi podlaha zostáva suchá. Teda až dovedy, kým hostia nezačnú zvyšok v pohári, tzv. usadeninu vylievajú na podlahu, do kríkov a tak, kade-tade. Ak budete mať cestu na sever Španielska, určite nevynechajte návštevu sidrerie. Je to skutočne zážitok! ■

Ahoj, milé sovičky,

nedávno som si tak poletovala na internete a hádajte, čo som tam objavila! Domček v tvare sovy. To je ale bláznivé, čo? Nakreslil a navrhol ho istý japonský architekt Moon Hoon, ktorý už predtým upútal pozornosť domami, čo sa tvarom podobali na býka alebo veľkú lízanku. No čo na to poviete? Dom vyzerá presne ako sova! Schodisko je ako krídlo a okná na detskej izbe predstavujú oči.

www.klonblog.com

Sovia stavba sa nachádza v kórejskom meste Busan. Nevšedný domček je veľmi priestranný. Na prízemí má majiteľ malý obchodík a na ďalších poschodiach je niekoľko izieb, ktoré majiteľ prenajíma. Bolo by zaujímavé tam stráviť čas, lebo v dome sa cez deň spí a v noci bdie. Tak veru, celkom naopak! Aký domček sa páči vám? Ja som sa zamilovala do takých krásnych drevených, slovenských. Najviac sa mi páčia tie tmavohnedé, vycifrované a pomalované bielou farbou. Sú nádherné. Určite viete, ktoré myslím. Len si neviem spomenúť, kde presne na Slovensku stoja. Napíšete mi meno slovenskej dedinky, v ktorej ich môžeme obdivovať? A pridajte aj kresbičku, tá mi vždy urobí radosť! Už sa teším na vaše milé odpovede!

vaša Ela

SOVA oslavuje 15. narodeniny!

Foto: archív spolku SOVA

Súčasný tím spolku SOVA (zľava): Elena Mandik, Cecília Kersch, Claudia Hovaňáková, Linda Erbek, Tatiana Kaya-Dzjajaková, Erika Piovarči, Ľubomíra Wimmer a Marika Grethe-Guličová

Milí čitatelia,

sova patrí k všeobecne známym symbolom múdrosti. Sova ako nočný vták zároveň dodáva akúsi tajomnosť, ktorou prifahuje záujem druhých. Naša Sova sa už 15 rokov bez tajnosti snaží na Otto-Bauer-Gasse priťahnuť čo najviac slovenských rodín. A stále usilovne pracuje: vyučuje slovenčinu pre deti, spieva na koncertoch a tancuje, hrá divadielka pre deti, lieta s nimi na jarné a letné jazykové tábory, na divadelné výlety na Slovensko, teší sa s nimi na maškarný bal, na Mikuláša i na vianočné besiedky. A to už 15 rokov!

Slovenský školský spolok SOVA oslavuje 15. narodeniny

Ako sa to celé pred 15 rokmi začalo? Z iniciatívy malej hŕstky ľudí, ktorým slovenčina nezostala ľahostajná. Malá skupinka detí, ktoré sa učili slovenský jazyk v Dolnom Rakúsku, sa za 15 rokov rozrástla už na niekoľko tried. SOVA môže byť na seba naozaj hrdá. Svoje 15. výročie dôstojne oslávila v júni na celodennom výlete v Nitre spolu s Ferdom Mravcom. A všetkým sa to tak zapáčilo, že oslava pokračovala aj začiatkom októbra v Bratislave. Tam sa oslavovalo spolu s Bambulkou. A všade nás sprevádzalo slniečko a veselá nálada. Aj vám prináša SOVA radosť? Tak jej teda spolu zaželajme, aby mala stále dosť energie, aby nás rozveseľovala, vzdelávala i zabávala počas ďalších rokov. Sova obyčajná sa vraj dožíva 15 rokov. Ale tá naša SOVA ju určite prekoná! ■

Elena Mandik

Stretnutie s Bambulkou

Pamätáte sa? „To ste ešte nepočuli, čo sa stalo v našom meste, Dedo Jozef dostal balík veeeeeeefký ako svet!“

Bola som asi prvá, ktorá s nadšením zdvihla ruku, keď sme sa rozhodovali, či zorganizovať alebo nie, či ísť alebo neísť... na muzikálové predstavenie podľa kultového televízneho seriálu Bambulkine dobrodružstvá z roku 1982, na ktorom vyrástlo už niekoľko generácií detí. No aj tak sme váhali, či bude záujem? Veruže bo!!! A bol ho za plný autobus.

Neviem, či sa tešila viac moja sedemročná dcéra, alebo ja. Hneď ako som sa usadila do divadelného kresla, bola som zrazu aj ja tá sedemročná. A keď vyšiel Dedo Jozef, šedivý, bradatý, fúzatý, v pásikovanom tričku a prehovril tým svojim upokojujúcim hlasom, premkla ma neskutočná nostalgia!

Keď potom vyskočila z balíka tá bez manierov, bez pozdravu, bez slušného správania, bez prosím a bez ďakujem – Bambulka! – pristihla som sa, ako spievam a viem ešte všetky texty piesní. Autor námetu, scenára a textov piesní Peter Guldan, ako aj dnešný producent muzikálu Ján Ďurovčík, ale tiež hlavní predstavitelia Deda Jozefa herec Štefan Kožka a detská talentovaná

Foto: Tatiana Kaya-Dzjajaková

Aspoň na chvíľu byť Bambulkou!

Partia výletníkov pod Bratislavským hradom

Fotografie: Lubomíra Wimmer

herečka Lima Elia Prágerová, ktorá sa úlohy Bambuľky zhostila famózne, ako aj celý rad ďalších skvelých hercov a spevákov, musia byť spokojní, lebo dospeli aj detskí diváci odchádzali domov s nadšením. Bolo to krásne, spontánne, vtipné... na konci dokonca slzy. Až som sa na seba zlostila, že asi starnem, lebo som sentimentálna.

Všetci asi poznáte koniec, Bambuľka sa vie slušne správať a ostáva s Dedom Jozefom, lebo späť do Bambuľkova ju takú vychovanú už nechcú.

Po predstavení sme už nemysleli na nič iné len na obed. Namierili sme si to do Starého Mesta na bryndzové halušky alebo pirohy a na všetko, čo nám Bratislava ponúkala. Počasie bolo ukázkovo jesenné. Slniečko žiarilo takmer ako v lete. Niektorí sme to stihli aj na Hrad. Bola som tam už síce toľkokrát, ale zakaždým som nadšená. Vychutnávam si tú cestu hore úzkou uličkou a kamennými schodmi a potom ten nádherný výhľad – na Dunaj, na Most SNP, na strechy Starého Mesta. Celé to má svoje osobité čaro.

Krásny deň bol za nami. Niekomu počas výletu vypadol zub, niekto oslávil sieste narodeniny. Opäť sme to prežili zasa spolu – v našej malej-veľkej SOVA-skupine. ■

Tatiana Kaya-Dzijková

O Emulienke

Aj napriek krásnemu počasiu, ktoré lákalo skôr na výlet do prírody, sa mnohé deti v jednu októbrovú nedeľu vybrali do spolkových priestorov na Otto-Bauer-Gasse, lebo sa tešili na divadielko, ktoré nám prišla zahrať teta Renátka Repková z divadla TEATRO PIMPRLO.

Bol to príbeh o neposednom dievčatku Emulienke, ktoré sa bálo tmy. V jeden večer sa Emulienka ponorila do sveta fantázie, kde sa stretla s motýľom Emom, mamou Žabou a jej neposlušnými deťmi – lúčnym koníkom Pedrom, pánom Krtom a pani Myšou. Zažila krásne dobrodružstvo, kde sa smiala, bála, tešila, ba aj všeličo si vymýšľala. Spoznala, že všetci na svete majú nielen radosť, ale aj starosť, a aj to, že vždy sa nájde niekto, kto nám pomôže nájsť novú cestu poznania. Na konci jej dobrodružnej cesty sa vďaka pánovi Krtovi prestala báť tmy.

Divadielko sa deťom páčilo a nikto neľutoval, že sa takto rozhodol stráviť nedeľné popoludnie. ■

Divadlo o pahltom hadíkovi

Druhú septembrovú nedeľu k nám zavítala naša kamarátka Kika z divadla MAKILE s veselým a náučným príbehom o pahltom hadíkovi, ktorý spal všetko, čo mu prišlo do cesty. Veľmi pribral a bolelo ho bruško. Pomôcť mu už mohol jedine lekár, ktorému s veľkou radosťou pomáhali aj deti. Presvedčili hadíka, že počúvanie srdiečka a meranie teploty neboli a ani injekcie sa nemusí báť, že pohyb vonku v prírode je oveľa lepší než vylihovanie na slniečku. Na záver mu deti spoločne zaspievali pesničku o zdravej výžive. Hadík sa naučil, že je lepšie papkať zeleninu a ovocie než ponožky či kvietky. Deti pomohli hadíka vyliečiť, dokonca aj schudol a sľúbil, že sa polepší. ■

Lubomíra Wimmer

Záverečné fotenie s tetou Renátkou

Kika s pažravým hadíkom

MÁME RADI SLOVENČINU, MÁME RADI SLOVENSKO!

„Slováci, píšte po slovensky!“ Týmto citátom Antona Bernoláka bolo otvorené celoštátne kolo 26. ročníka súťaže „Prečo mám rád slovenčinu, prečo mám rád Slovensko“, ktoré sa konalo od 6. do 9. júna 2018 v Nových Zámkoch. Príspevky doň neposlali len Slováci! Do súťaže sa zapojili aj žiaci zo zahraničia – Srbska, Chorvátska, Maďarska, Írska, Rumunska, Ukrajiny, Spojeného kráľovstva a nechýbala medzi nimi ani naša SOVA. Ak sa nemýlim, bola to prvá účasť našich „sovičiek“ a zároveň aj prvé milé ocenenie v podobe čestného uznania pre 10-ročnú Leu-Mariu Wuthe z Viedne. Lea už niekoľko rokov navštevuje sobotňajšie vyučovanie slovenčiny v spolku SOVA a za toto obdobie spoznala niekoľko učiteliek slovenčiny, medzi nimi aj pani Máriu Kolek. Na podnet angažovanej pani učiteľky Claudie Hovaňákovej sa začiatkom roka 2018 spolu s ďalšími spolužiakmi zo slovenského kurzu zapojila do súťaže.

Rady sme prijali pozvanie Úradu pre zahraničných Slovákov, nasadli na vlak a cestovali do Nových Zámkov. Hneď ráno nás čakal spomienkový program pri soche Antona Bernoláka a potom slávnostné odovzdávanie cien v Cisársko-kráľovskej jazdiarni. Prednesy ocenených literárnych prác sprevádzal spevom Ján Babjak a boli spestrené hrou na typických slovenských hudobných nástrojoch, ktoré nám predstavil ľudový umelec Lubomír Párička. Koľko bohatstva sa skrýva v slovenskej hudbe a slovenskej piesni! Ale ani ocenené práce žiakov sa nemali za čo hanbiť! Opisovali krásu slovenčiny, dojmy z prázdnin u starých rodičov, slovenské dedinky a ich obyvateľov i celú slovenskú krajinu. A nechýbali ani texty v básnickej podobe.

Lea Wuthe s čestným uznaním

Pre nás bola zaujímavá 4. kategória – práce detí zahraničných Slovákov. Hoci deti žijú mimo Slovenska, svojimi literárnymi prácami zvýrazňovali lásku k jazyku a krajine. Dojímavá bola poznámka štátnej tajomníčky z Ministerstva kultúry Slovenskej republiky, ktorá mala príhovor po ocenení žiakov 4. kategórie. Nechala svoj pripravený text na stoličke a prihovorila sa spontánnym prejavom, v ktorom zhrnula dojmy z úžasných prác detí spoza slovenských hraníc.

Po chutnom obede sme si oddýchlí na termálnom kúpalisku, neskôr nás čakala prechádzka mestom a návšteva knižnice. Ďalší deň bola na pláne Banská Štiavnica, návšteva Banského múzea v prírode, prehliadka tajchov i botanickej záhrady. V sobotu nasledoval kaštieľ vo Svätom

Antone, prijatie u pani primátorky, budenie sítnianskych rytierov na Počúvadlianskom jazere, súťaže a divadelné predstavenia. Predstavili sa nám aj šermiari a sokoliari. Úžasné zážitky, úžasní ľudia a krásne slovenské prostredie. Tento štvordňový pobyt na Slovensku, sponzorovaný Úradom pre Slovákov žijúcich v zahraničí, bol pre moju dcéru i mňa najkrajšou odmenou.

Sme veľmi rady, že sme sa zúčastnili vyhodnotenia súťaže. A povzbudzujeme všetky „sovičky“, aby prispeli do súťaže svojím textom aj v tomto školskom roku a aby zažili takú úžasnú atmosféru súťaže Prečo mám rád slovenčinu, prečo mám rád Slovensko, ako sme ju na Slovensku v júni 2018 zažili my. ■

Lea-Maria a Miriam Wuthe

V októbri bolo na hodine slovenčiny opäť veselo. Deti sa rozprávali o jeseni, zahrali si Bingo a oslávili Magduškine 3. narodeniny.

Keď sa deti učili novú pesničku pre Mikuláša, pridala sa k nim Florkina starká a sprevádzala ich na klavíri. Hneď sa lepšie spievalo. Ďakujeme. ■

Fotografie a text: Ľubomíra Wimmer

INFORMÁCIE O ZÁPISOCH

SCHULVEREIN – ŠKOLSKÝ SPOLEK KOMENSKÝ

Informácie na prihlásenie do 1. ročníka VS / Informationen für die Anmeldung zu den 1. Klassen VS

V školskom roku 2019/2020 otvárame na našej obecnej škole opäť dve alebo tri triedy. Podľa počtu slovensky hovoriacich detí je možnosť otvoriť slovenskú triedu.

Zápisy sa uskutočnia v dňoch 14. – 25. januára 2019, termín si treba dohodnúť telefonicky.

Im Schuljahr 2019/20 werden wir wieder zwei bzw. drei erste Volksschulklassen eröffnen. Je nach Anzahl der Slowakisch-sprachigen Kinder besteht die Möglichkeit, eine slowakische Klasse zu bilden.

Die Einschreibungen finden in der Zeit von 14. bis 25.1.2019 statt, bitte vereinbaren Sie telefonisch einen Termin.

Riaditeľka VS Komenský / Direktion: Mgr. Dipl. Päd. Marcela Ofner,
Tel.: 00431 713 31 88 - 20

Na zápis treba prísť s dieťaťom! / Zur Einschreibung kommen Sie bitte mit Ihrem Kind!

Veďte si tiež so sebou: / Mitzubringen sind:

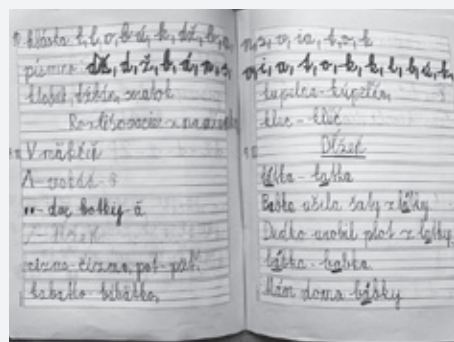
1. Prihlášku / Anmeldung
2. Pozvánku od Viedenskej školskej rady / Erhebungsblatt vom Wiener Stadtschulrat
3. Doklad o pobyte v Rakúsku / Meldezettel
4. E-card – poisťovaciu kartu dieťaťa / E-card
5. Rodný list / Geburtsurkunde
6. Potvrdenie o štátnom občianstve / Staatsbürgerschaftsnachweis
7. Krstný list / Taufschein
8. 1 fotku na školský preukaz / 1 Foto (für den Schülerausweis)
9. Zmluvu so zriaďovateľom, 70,- eur na kauciu / Vereinbarung + 70,- Euro Kaution

Informácie na prihlásenie do 1. ročníka Rg / Informationen für die Anmeldung zur 1. Klasse Rg

Pokiaľ chcete svoje dieťa prihlásiť na našu školu, treba si v týždni od 10. do 18. januára 2019 dohodnúť telefonicky termín na prihlásenie.

Wenn Sie Ihr Kind an unserer Schule anmelden möchten, bitte ich Sie in der Zeit von 10. bis 18.1.2019 einen Termin für die Anmeldewoche telefonisch zu vereinbaren.

Riaditeľka / Direktion: Mag. Helena Huber
Tel.: (0043 1) 713 31 88 – 60

Školské práce slovenských žiakov

Fotografie: archív Komenský Schule

Zápis sa uskutoční v týždni / Anmeldewoche:

11. – 15. 2. 2019 / 8.00 – 16.00 hod. Adresa: Schützengasse 31

Na zápis treba prísť s dieťaťom! / Zur Einschreibung kommen Sie bitte mit Ihrem Kind!

Veďte si tiež so sebou / Mitzubringen sind:

1. Prihlášku / Anmeldung
2. Školskú správu 4. VS – originál / Schulnachricht 4. VS (Original)
3. Doklad o pobyte v Rakúsku / Meldezettel
4. Rodný list / Geburtsurkunde
5. Potvrdenie o štátnom občianstve / Staatsbürgerschaftsnachweis
6. Krstný list / Taufschein
7. 1 fotografiu na školský preukaz / 1 Foto (für den Schülerausweis)
8. Zmluvu so zriaďovateľom, 70,- eur na kauciu / Vereinbarung + 70,- Euro Kaution
9. Prihlášku do družiny / Anmeldung Nachmittagsbetreuung
10. Štatistický list (dostanete v škole) / Erhebungsblatt (erhalten Sie in der Schule)

Informácie na prihlásenie do 5. triedy Rg / Informationen für die Anmeldung zur 5. Klasse Rg

Pokiaľ chcete svoje dieťa prihlásiť na našu školu, treba si v týždni od 10. do 18. januára 2019 dohodnúť telefonicky termín na prihlásenie.

Wenn Sie Ihr Kind an unserer Schule anmelden möchten, bitte ich Sie in der Zeit von 10. bis 18. 1. 2019 einen Termin für die Anmeldewoche telefonisch zu vereinbaren.

Riaditeľka/Direktion: Mag. Helena Huber Tel.: (0043 1) 713 31 88 – 60

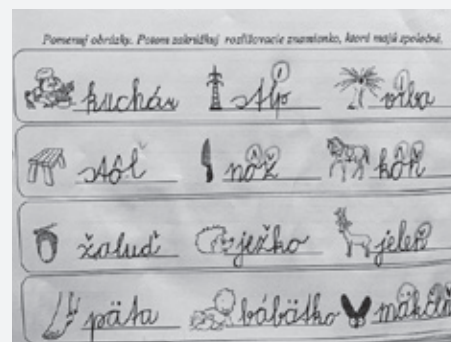
Prihlasovanie sa uskutoční v týždni / Anmeldewoche:

18. – 22. 2. 2019 / 8.00 – 16.00 hod. Adresa: Schützengasse 31

Na zápis treba prísť s dieťaťom! / Zur Einschreibung kommen Sie bitte mit Ihrem Kind!

Veďte si tiež so sebou: / Mitzubringen sind:

1. Prihlášku / Anmeldung
2. Školskú správu 4. tr. (8. postupný ročník) – originál / Schulnachricht 4. Kl. (8. Schulstufe) – Original
3. Doklad o pobyte v Rakúsku / Meldezettel
4. Rodný list / Geburtsurkunde
5. Potvrdenie o štátnom občianstve / Staatsbürgerschaftsnachweis
6. Krstný list / Taufschein
7. 1 fotografiu na školský preukaz / 1 Foto (für den Schülerausweis)
8. Zmluvu so zriaďovateľom, 70,- eur na kauciu / Vereinbarung + 70,- Euro Kaution
9. Štatistický list (dostanete v škole) / Erhebungsblatt (erhalten Sie in der Schule)

Milí študenti,

práve jeseň a zima nám prinášajú mnoho námetov a motivujú nás vychutnať si podoby jazyka na rôzne spôsoby. Stačí sa pozrieť na názvy sviatkov a s nimi spojené tradície v našich krajoch. Väčšinou cez zvyky a tradície sa opäť dostávame k jedlu a nápojom, ktoré pripravujeme alebo ponúkame doma na stoloch. Na receptoch k chutným jedlám sa toho dá naučiť dosť. Najlepšie je, ak máme možnosť pripraviť ich spolu a komentovať postup, kým sa za odmenu dopracujeme k chutnému výsledku. Na Inštitúte slavistiky Viedenskej univerzity takto každoročne popri hodinách slovenčiny pripravujeme zemiakové placky alebo halušky. Tento rok by sme si chceli pochutiť aj na kapustnici. Mnohí z našich študentov ešte nemali možnosť „okoštovať“ slovenské špeciality, ale pevne dúfame, že Vám zachutia a vzbudia vo Vás záujem o aj slovenskú kuchyňu. Okrem toho nemusíte byť hneď pokročilí. Jazyk prepojený s jedlom je vhodný aj pre začiatočníkov. Chodte na vianočné trhy, všimajte si farby a chute, naučte sa nové slová a kúpte si napr. sladkú lokšu s makovou plnkou (lokša – sladká lokša – používajte akuzatív – mak – maková plnka – tešte sa z instrumentálu). Po takejto skúsenosti sa v spomienkach môžete kedykoľvek vracieť k týmto vôňam a chutiám, ktoré Vás povzbudia pri vytváraní vlastných paradigiem a využijete ich v budúcnosti. Prajeme Vám dobrú chuť a veľa radosti pri ochutnávaní slovenčiny.

Váš „slovakistiktív“

Čo sa doma pieklo a varilo

Nasledovný príspevok má osloviť predovšetkým študentov, ktorí sa naučili hovoriť po slovensky od svojich starých rodičov alebo rodičov. Nebojte sa, nie ste sami. V Rakúsku žije veľa mladých ľudí, ktorí sa naučili slovenčinu v inej forme, ako ju poznáme z učebníc. Mám na mysli krásne slovenské nárečia roztrúsené po celom Slovensku. Nie každý človek má možnosť naučiť sa nejaké nárečie, preto buďte hrdí a noste aj naďalej v srdci poklad, ktorý ste dostali do vienka spolu so svojou rodinou. Nasledovná nárečová ukážka nás zavedie do okresu Topoľčany a v skrátenej forme nám priblíži vianočné sviatky v spomienkach pani Márie z Kuzmíc. Ak niektoré slová nespoznáte, nerobte si starosti, za textom uvádzame nárečový slovníček.

Mária J. (nar. 1914, Kuzmice, okres Topoľčany):
Já... doma, doma sa právda varili hríbi sa varili, právda, ten štedrák sa varev..., sa píkovo. A potom, právda, už osúxi sa pikli tí volakedajšé, to boli dobré osúški, to boli... to bolo hrube dobré, lebo to bolo z..., krumle sa na vrh dávali a to sa piklo, ale to bolo je hor..., lepší ja... koláč, to sa tag oné. Nó, moj otec spomínali ešte, keď boli doma, tak prá... , takí xlapci boli mali, nevím kolko,

Ilustračný obrázok: Viera Wambach

a tedi sa rezala šečka, právda, na mašiňe, tedi sa nerezala eše, už mi zme rezali geplom. Právda. A už čil dokonca aňi nie geplo, mali sme motorovú mašinu, ako aj mi, právda, ke_ zme z mojím boli. Ale eše keď boli takí xlapec, áno, áno, tag hovorili, že keď boli takí xlapec, právda, už na Vánoce rezali šečku, právda, a nedali im koláča, lebo sa moseli postiť tí deťi. [...] na Vánoce už, právda, už volakedi, to právda, také tí zviki, také boli inače jak čil, čil sa to už také, ňeská právda gđeže osúxi alebo také veci, ale já kolko razi eše aj čil si upečím trúbe...No. Nie, já inde..., to sa, toto také cesto, jak s xleba cesto a to sa potom na to dajú krumple a víte, tí krumple sa zamišu kiselím mlíkom a dá sa do toho koreňá, cibulka sa tam usmaží do toho, osolí sa to a to sa potom na to cesto dá a po vrxu sa to poleje smatankou a po vrxu sa eše posipe sirom, víte, tak sa podrobí sir a to je veľmi dobré. No to sú také... to je pre tíxto starších ľudí lepší jak cukrové. [...] najprv sa jí, právda, orexi, jablčka právda sa jedá, jag aj čil právda, čil aj pomaranč je tam, aj figi a čil je to strašne bohaté. Ale volakedi to tag ňebolo také bohaté. Právda. To sa jí, to sa prelúpi a jak aj zme dvá, plovičku som dala z mójho mójmu a on zas dav mňe polovičku, takto to,

takto, áno tak to bolo. Aj z jablčka... To sa tag robi ke_to volakedi hovorili, že kebi volakedi volakého človeka strašilo, víte, to už, právda, tak, že abi si pomisleu, že s kím večerav, tagže potom to odíde, to zlo odíde, víte, to tag áno bolo. Čil sa to teš tak. No potom sa jí právda jablčka, orexi, aj cesnag, mat, právda oplátky a potom sa už jí zas hríbové...

SLOVNÍČEK

cukrové – cukrovinky, zákusky

čil – teraz

gepel – dobytkom ťahaný stroj, z ktorého sa prenášal pohyb na iné zariadenia (napr. na mláčačku, sečkovicu a pod.)

hrube – veľmi

krumpla – zemiak

osúx – plochý koláč z chlebového cesta s rozmanitou nátiarkou alebo posýpkou

pajta – stodola, humno

prelúpiť – rozpoliť, rozdeliť

šečka – nadrobno nakrájaný krm pre dobytok

štedrák – druh koláča, ktorý sa je na Štedrý večer

trúba – rúra na pečenie

Čo povieť na slová v slovníčku? Možno sa nad niektorými pousmejeme a iné buď nepoznáme alebo sú pre nás aj dnes súčasťou slovnej zásoby. Čo tak príslovka čil? Budete na ňu myslieť pri ďalšej spoločnej akcii „Čil out po slovensky?“ A ako je to u vás so zemiakmi, nazývate ich krumple, erpele alebo inak? A chodievate ešte na hríby alebo na huby? Ako je to u vašich rakúskych susedov – chodievajú „Schwammerln suchen“?

Už asi málokto z nás bude mať doma mať pajtu či gepel, ale trúbu používam aj ja doma, alebo štedrák sem-tam upečiem. Aj osúchy, niekedy sladké (marhuľové, slivkové), inokedy slané (smotanové s kôprom, oškvarkové). A oplátky (nemusia byť vianočné) sú obľúbené v celej rodine. Ako je to u vás doma? Máte podobné skúsenosti? Zaspomínajte si a možno sa k vám na Štedrý večer dostane dobrota, na ktorú ste už dávno zabudli. Spomeňte si na detstvo ako na Vianoce sedíte za stolom a keď vás bude niečo strašiť, ochráni vás to pred všetkým zlým, ako nám v ukážke porozprávala pani Mária. Pamätáte si na podobné príhody, zvyky či povery? Ak áno, hovorite o nich vaším deťom a chraňte tak čarovný poklad jazyka, ktorý odovzdávame z generácie na generáciu. ■

Viera Wambach

Ukážka topoľčianskeho nárečia je z vysokoškolskej príručky na nárečovou interpretáciu. Gabriela Múcsková – Katarína Muziková – Viera Wambach. Praktická dialektológia, 2012. Vznikla s podporou SAIA, Akcia Rakúsko-Slovensko, s.52 – 53.

Ahoj všetci!

Najskeôr mi dovoľte povedať niečo o sebe. Volám sa Alexandra, ale moja rodina a priatelia mi hovoria Saša. Som Ruska, ale narodila som sa a vyrastala v Kazachstane, v meste Karaganda. V Kazachstane som absolvovala univerzitu, študovala som prekladateľstvo. Pred piatimi rokmi som prišla do Viedne, kde študujem politológiu na Viedenskej univerzite. Rada cestujem, stretávam sa s novými kultúrami a učím sa nové jazyky.

Hovorím po rusky, veľmi dobre po nemecky a po anglicky, rozumiem trochu po kazašsky. Na univerzite v Kazachstane som sa učila francúzštinu, ale skoro všetko som už zabudla, pretože som ju po univerzite nepoužívala. Ešte sa chcem učiť španielčinu a taliančinu. Vždy som túžila ovládať niekoľko jazykov. Minulý

rok som sa rozhodla učiť slovenčinu. Ľudia sa ma často pýtajú, prečo práve tento jazyk. A prečo nie?! Takmer všetci moji priatelia z rôznych krajín vedia niekoľko jazykov, väčšinou angličtinu, nemčinu, francúzštinu a niekedy čínštinu, len slovanské jazyky akosi nie sú také populárne. Keď som bola v Bratislave po prvýkrát, myslela som na to, aký zaujímavý je slovenský jazyk. Niektoré slová sa ukázali rovnaké s ruským jazykom a mohla som im rozumieť, ale sama som nedokázala povedať nič, len som sa usmievala. Keď som sa dozvedela, že môžem

Saša – študentka slovenčiny

Elli Burg – Poesie der Liebe

SCHNEEFLOCKE

*Eine winzige Schneeflocke
berührt mein Gesicht
sie begrüßt mich
und verschwindet in nichts
doch sie war da
ganz nah
ich schaute ihr ins Gesicht
und sah das schöne
das glänzende Licht
das sie kurz verzauberte
in mein Gesicht
ich wollte sie begrüßen
doch die Zeit war zu knapp
sie hat mich geküsst
und ich war ganz paff
ich spürte sie zwar
sah auch das Licht
doch erst im Nachhinein
fühlte ich Glück
doch erst im Nachhinein
dachte ich mir
doch erst im Nachhinein
sah ich ganz langsam
wie sie sich näherte
liebevoll sanft
sie wählte mich aus
sie küsste mich zärtlich
und zeigte mir leise
dass sie mich liebt.*

Foto: Martina Vločková

SNEHOVÁ VLOČKA

*Maličká vločka
sa dotkla mojej tváre
pozdravila ma
a stratila sa v tme
ale bola tu
celkom blízko
hľadala som jej do očí
postrehla to krásne
trblietavé svetlo
ktorým očarila moju tvár
chcela som ju pozdraviť
čas bol prikrátky
pobozkala ma
a ja som ostala stát
omámená
hoci som cítila
videla svetlo
ale až neskôr
oblialo ma šťastie
ale až neskôr
myšlienky prúd
ale až neskôr
pred očami pásmo
ako sa blížila
plná lásky a nehy
ako si vybrala
len aby tíško ukázala
že ma ľúbi.*

absolvovať kurz slovenského jazyka ako druhý slovenský jazyk a ako samostatný kurz na univerzite, okamžite som sa zaregistrovala. Teraz už ďalej študujem tretí semester a plánujem sa učiť ďalej, pretože slovenčina sa mi veľmi páči. Myslím si, že je veľmi dôležité učiť sa jazyky. Nikdy nie je neskoro a môže to byť taktiež veľmi užitočné.

Doposiaľ som sa nemusela nikdy učiť nejaký jazyk prostredníctvom iného, mne cudzieho jazyka, a teraz sa učím slovenčinu z nemeckého jazyka. Na rozdiel od mojich kolegov je to pre mňa zložitejšie, pretože musím niekedy prekladať zo slovenčiny do nemčiny a z nemčiny do ruštiny, aby som všetkému porozumela. To trvá niekedy dlhšie. Dúfam však, že aj vďaka mojej učiteľke Viere Wambach čoskoro budem schopná hovoriť po slovensky omnoho lepšie (a nepoužívať ruské slová) a písať a čítať náročné texty bez slovníka.

Mám taký pocit, že na rozdiel od mojich rakúskych kolegov je pre mňa ľahšie porozumieť niečo v gramatike alebo si pamätať niektoré slová, pretože ruský a slovenský jazyky sú podobné, hoci kompletne iné. Dosť čudné až smiešne sú zavádzajúce slová, napríklad keď ľudia obdivujú, aký je dnes úžasný deň (v ruštine úžasný znamená zlý), v pekárni si môžete

kúpiť čerstvý chlieb (čerstvý je v ruštine starý!) alebo parfum fantasticky vonia (v ruštine: smrdí).

Najlepší pocit je, keď sa naučíte niečo nové a keď si sami uvedomíte svoj pokrok. Zakaždým, keď počujem, že niekto na ulici rozpráva po slovensky, okamžite začnem načúvať. Som zvedavá, koľko môžem už porozumieť, a o čom sa asi hovorí. Áno, viem, to nie je dobré počúvať za chrbtom, ale bola som unesená tým, koľko môžem pochopiť. Raz som sa dokonca dostala do trochu nepríjemnej situácie. Na jar som letela z Viedne do Moskvy, v lietadle za mnou sedeli tri dámy a hovorili po slovensky. Počúvala som veľmi pozorne, o čom sa rozprávali, a zakaždým som sa obrátila. Potom zrazu jedna z nich hovorí: „Myslím že tamto dievča nám rozumie.“ Oh, nikdy som sa predtým tak nehanbila! Ospravedlňujem sa, milé dámy, nerobila som to úmyselne, praktizovala som iba svoje jazykové schopnosti.

Práve som zistila, že som nebola v Bratislave už tri roky! Myslím, že už viem, čo budem robiť tento víkend! Musím precvičovať svoje znalosti v slovenčine „in the language environment“, piť Kofolu a jesť halušky! ■

Alexandra Lemeshenok

Na letnej praxi v nemocnici

V rámci štúdia medicíny na univerzite vo Viedni je povinné absolvovanie 12-týždňovej praxe v univerzitných nemocniciach. Začiatkom júla som mala príležitosť pracovať dva týždne v nemocnici v Hainburgu na oddelení pre úrazovú chirurgiu. Bola to moja prvá prax v tomto odbore. Prvý deň je skoro na každej praxi rovnaký. Hneď skoro ráno sa študenti musia nahlásiť na sekretariáte daného oddelenia. Tam dostanú menovku, kľúčik od skrinky v šatni a popríkladie stravné lístky. Ďalšia cesta vedie do pracovne, kde vyfasujú nemocničné oblečenie. Po tejto vybavovačke sa potom môžu hlásiť na rannej porade daného oddelenia u primára alebo primárky.

V môj prvý deň som sa na rannej porade posadila na poslednú stoličku úplne vzadu v miestnosti plnej odborných lekárov chirurgie, pretože zakaždým na praxi, aj keď som ich už absolvovala viac, sa ma zmocní neskutočná pokora, keď som zrazu členom tímu dlhoročne skúsených odborníkov. Na konci porady sa naskytnie čas, aby sa študenti danému tímu predstavili. Po porade sa mňa a mojej kamarátky Sophie ujal vrchný lekár pre úrazovú chirurgiu Dr. Seböck. Od tejto chvíle sa roztočil kolotoč neuveriteľných zážitkov plných skalpelov, krvi a potu. Viem si predstaviť, že u väčšiny z vás, čitateľov, by to nevyvolalo práve príjemné pocity, ale pre nás, študentov medicíny, sú toto situácie, keď pocítujeme motýlinky v brušku.

Po rannej porade sme sa už mohli ísť pozerať na prvú operáciu na programe: totálnu endoprotézu

bedrového kĺbu. Veľmi dôležité pre každého praktikanta je, aby sa vždy v operačnej sále najskôr predstavil.

V opačnom prípade nie je nezvyklé, že operačné sestry reagujú trochu nemilo. A takisto je dôležité sa opýtať, kam sa môže človek postaviť, aby nikomu nezavádzal. V žiadnom prípade sa nesmiete dotýkať sterilných plôch alebo predmetov, ktoré spoznáte vďaka zeleným prestieradlám. Takže ruky pod pazuchy, ničoho sa nechytať a postaviť sa najlepšie niekam do kúta.

S bušiacim srdcom som stála trochu opodiaľ operačného stola, kde sa práve začínala operácia bedrového kĺbu, moja prvá otvorená operácia v živote. Čakala som, že ma prepadne nevoľnosť, keď zahliadnem krv alebo otvorenú ranu, z ktorej vykúka svalstvo, no na môj údiv mi nič nebolo. Ani sa mi nekrútila hlava, ani mi neklesol tlak. Jednoducho som tam stála úplne fascinovaná a pozorovala som priebeh operácie.

Dr. Seböck nepatrí k tým lekárom, akých neraz počas štúdia stretávame, ktorí berú svojich študentov ako trň v oku. Počas operácie využil vhodné chvíľky na otázky z anatómie a dal nám priestor pýtať sa na veci, ktoré nás zaujímali. Ďalší deň nás poslal sterilne si umyť ruky a šup do sterilného plášťa! Zrazu som sa ocitla vedľa operačného stola a mohla som mu asistovať. Táto asistancia spočívala v držaní hákov, ktoré držia tkanivo otvorené natoľko, aby sa operatér dostal na miesto, kde chce operovať. Ďalej držanie svoriek, ktoré prerušujú krvný obeh v artériách a žilách, a nakoniec aj vysnené záverečné šitie rany. Pri týchto zážitkoch sme sa priam hádali o to, kto bude asistovať.

V nemocnici v Hainburgu sa aj vďaka geografickej blízkosti k Slovensku nachádza nemalý počet slovenských lekárov, sestier a pomocného personálu. Bola som veľmi vďačná za túto príležitosť, pretože som spoznala neskutočne veľa milých a najmä schopných odborníkov. Väčšina študentov medicíny vo Viedni tvrdí, že pracovať v menších mestách alebo malých nemocniciach sa vypláca, a to môžem len potvrdiť. Oveľa viac si vás ľudia všimajú, oveľa rýchlejšie zapadnete do kolektívu a o to radšej vás nechajú pracovať samého.

Na túto prax budem vždy spomínať len s úsmevom a zatiaľ si môžem dovoliť povedať, že to bola pre mňa najlepšia prax za moje tri roky štúdia medicíny. V posledný deň nám so Sophiou bolo nesmieme ľúto, že sme sa rozhodli len pre dva týždne namiesto štyroch. A veru pri lúčení sa nám do očí vtisli aj slzičky. Hainburg si získal naše srdcia. Nie doslova, len metaforicky. ■

Nikola Paula Šimkovičová

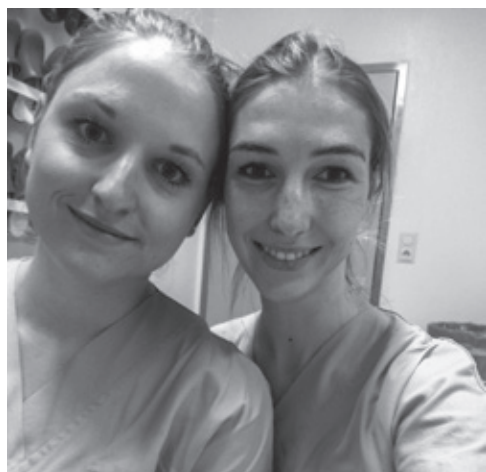

Foto: Archív autorok

Budúce lekárske Sophie (vľavo) a Nikola

Ingrid Žalneva

CHILL OUT

Vo Viedni sa s nimi stretol už hádam každých z nás. S papierovým pohárikom v ruke sa potlkajú po uliciach, čakajú pred obchodom, sedia na zemi alebo obchádzajú cestujúcich v metre. Nielen v rakúskej metropole, ale v každom veľkom európskom meste je veľa profesionálnych žobrákov, väčšinou sú to Rómovia – z Rumunska, Bulharska i Slovenska. Aj režisérka Alexandra Makarová spomína, ako sedela raz s mamou v kaviarni Sperl, keď sa tam objavil mladý Róm a začal im vulgárne nadávať, netušiac, že mu rozumejú. Hoci bol ešte dieťa, počastoval ich až príliš dospelými výrazmi. Alexandre to nedalo pokoja, rozmýšľala, čo ten chlapec asi prežíva, ako a kde žije, akú počúva hudbu. Keď si uvedomila, že vôbec nič nevie o rómskej kultúre, začala s rešeršami a postupne jej v hlave dozrieval príbeh pre film.

Alexandra Makarová sa narodila v roku 1985 v Košiciach a od roku 1991 žije vo Viedni, kde vyštudovala réžiu a scenáristiku. Nakrútila päť krátkometrážnych filmov, ktoré získali nominácie na rôznych filmových festivaloch. Jej prvý celovečerný film *Zerschlag mein Herz/Rozbi moje srdce* mal premiéru 2. októbra 2018 a len o pár dní neskôr, 11. októbra, sme ho uviedli aj v našom spolku. Po filme nasledovala veľmi živá diskusia so známym rakúskym hercom **Simonom Schwarzom**, ktorý pri tejto snímke debutoval ako producent, a s režisérkou Alexandrou Makarovou, ktorej sme aj my položili niekoľko otázok.

Viaceré médiá napísali, že tvoj film je rómsky príbeh o Romeovi a Júlii. Vychádza táto tragická láska zo skutočného príbehu?

Počas nakrúcania sme pochodili rómske osady. Stretli sme tam rôznych ľudí, hlavne ženy boli veľmi zhovorčivé. Porozprávali nám viaceré silných príbehov, a toto bol jeden z nich. Pani, ktorá ho rozprávala, dodala k nemu aj vetu, ktorá pre mňa vystihuje celú ich kultúru a spôsob myslenia: „Vy sprostí gadžovia sa zabijate pre peniaze. My Rómovia len pre lásku.“

Kde všade sa film nakrúcal?

Asi 80 percent sa točilo vo Viedni. Dom, v ktorom hlavné postavy bývajú, ako aj dvor, na ktorom sa odohráva veľa scén, som objavila ako Zinshaus v 23. Bezirku ešte rok predtým. Vtedy tam žili Schwarzarbeiteri, prostitútky a podobné typy v hrozných podmienkach – niektoré izby mali dvadsať postelí alebo v jednej malej izbe boli štyri poschodové posteľe. Boli to neludzské podmienky. Absurdné, že o rok neskôr, keď už sme mali ten príbeh, a našli sme presne to, čo sme potrebovali, už tam nikto nebýval. No bola tam plesň, zalepené okná, všetko zariadenie a ešte aj nedoručená pošta – pre Indov, Poliakov i Slovákov.. Z toho všetkého sa dali vytušiť celé príbehy ľudí, čo tam ešte nedávno bývali. Pred nakrúcaním sme museli všetko vypratať, odstrániť plesň, vymalovať – vlastne sme to museli urobiť krajšie, než to bolo v skutočnosti, lebo vo filme by nám to nikto neueril... Veľa sa nakrúcalo aj v 1. Bezirku a v Prátri, na Slovensku v obciach Jánovce a Zámutov.

Pepe a Marcela - rómsky príbeh o Romeovi a Júlii

ZERSCHLAG MEIN HERZ GADŽOVIA SA ZABÍJAJÚ PRE PENIAZE, RÓMOVIA KVÔLI LÁSKE

Producent filmu Simon Schwarz na besede povedal, aký to bol pre neho šok, keď len päť hodín autom z Viedne uvidel podobné slumy ako v Latinskej Amerike. Ako to zapôsobilo na teba?

Aj pre mňa to bol šok. My sme veľa cestovali, napríklad Indiu poznám veľmi dobre. Ale je to úplne iné. Sú tam aj moslimovia aj hinduisti, ale sú spolu. Rómovia na Slovensku sú na okraji spoločnosti, nikto ich nechce, všetci ich hrozne nenávidia, všetci sa ich boja. Často to bolo nepríjemné aj pre mňa, nikdy predtým som nemala pocit alebo nerozmýšľala som nad tým, že som biela. Ľudia však boli super, i keď nie ku každému boli otvorení. Občas sme mali medzi sebou aj arogantné osoby a oni to hneď vycítili a boli k tej osobe odporní. Ale aj ja by som reagovala takisto.

Ako sa ti pracovalo s nehercami a ako herecká skúsenosť hlavných protagonistov ovplyvnila ich život?

Mali sme aj profesionálnych hercov – František Balog je jediný Róm na Slovensku, ktorý má stále angažmán v štátnom divadle. Simonida Selimovic pôsobí v Divadle Maxima Gorkého v Berlíne. Obaja hlavní mladí protagonisti – Simona Kováčová a Roman Pokuta sú neherci, ale veľmi dobre sa mi s nimi robilo, lebo obaja sú veľmi talentovaní. Na rozdiel od profesionálnych hercov sme im pomáhali viac s takými vecami, ako sa majú pozeráť, či sa majú usmievať a pod. Čo sa týka Romana, po pár dňoch som prišla na to, že si nikdy neprečítal scenár, ale má geniálnu pamäť, lebo doteraz vie nielen svoje texty, ale aj všetkých ostatných. Obaja by sa chceli ďalej venovať herectvu, bohužiaľ, na Slovensku nie sú veľké šance, nie sú ani úlohy, ani scenáre, nie sú producenti, ktorí by angažovali mladých Rómov. Ale to je podobné aj v Rakúsku, tiež tu nie je veľa úloh pre Afričanov alebo Aziatov. Simona chodí v súčasnosti do sociálno-pedagogickej školy a Romanovi sa minulý týždeň narodil syn.

Ako film prijíma rakúske publikum?

Veľmi pozitívne. Včera sme mali predstavenie pre starších žiakov v Komenský Schule, do ktorej som chodila aj ja. Bolo to zaujímavé, dlho sme sa potom rozprávali. Samozrejme,

nezaobišlo sa to bez najčastejšej otázky – čo mám robiť, keď uvidím žobráka na ulici, mám mu dačo dať, alebo nie? Podľa mňa to rozhodnutie musí urobiť každý sám, odpoveď sa nedá paušalizovať, závisí to aj od situácie. Ale je dôležité, že aj keď nevieme, či tie peniaze od nás dostane nejaký mafán v zlatej vile v Rumunsku, alebo naozaj tá žobrajúca osoba, ktorá tam sedí alebo stojí, tak či tak tej osobe pomôžeme aspoň na malú chvíľu. Presne tak, ako keď vo filme dá Pepe Marcela desať eur s tým, aby povedala, že ich zarobila ona. Marcela má tak aspoň na chvíľu pokoj, nemusí sa báť, že ju šéf zbije.

Čo ďalej plánujete s filmom a na čom teraz pracujete?

V decembri uvedieme film na rakúskom veľvyslanectve v Bratislave. Plánujeme distribúciu aj v iných krajinách. Ja už pracujem na ďalších scenároch, jeden film by mal byť historický a druhý bude psychologický horor.

Ákú jednoduchú vetu by si povedala svojej rakúskej kamarátke, prečo by si mala pozrieť film *Zerschlag mein Herz*?

Weil er relevant für die heutige Zeit ist, mehr denn je... ■

Alexandra Makarová a Simon Schwarz Foto: Ingrid Žalneva počas besedy v našom spolku

SLOVENSKÉ VÝTVARNÉ UMENIE VO VIEDNI

Bellart Galéria, ktorá sídli na Fasangasse 42 v 3. viedenskom okrese a ktorú vedie slovenský galerista Michael Bella, M.B.A., predstavuje aj v tomto roku tvorbu niekoľkých významných výtvarných umelcov zo Slovenska a Čiech.

Kresba je pre Miroslava Cipára nástrojom na vytváranie nových vizuálnych aj mentálnych priestorov, vychádza z písomného, kaligrafického alebo prostého lineárneho princípu. Z toho všetkého môžeme vycítiť maximálny súlad medzi nástrojom, rukou a mysľou majstra. Jeho nezameniteľný rukopis „cipárovskej čiary“ spočíva v štylizácii jednoduchých predmetov, skladaných tvarovo i farebne do kompozične zoskupených obrazov plných fantázie. Miroslav Cipár sa pohybuje na okraji abstraktnej maľby, miestami sa v jeho dielach objavujú písmená ako náznaky či symboly, v ďalších dominujú zámerne deformované figúry. Cipárove témy sú rôznorodé. Vo svojich obrazoch nerieši veľké spoločenské témy, sú to však veľké, hoci pre niekoho ťažko postrehnuteľné témy individuality. Nie sú to obrazy žijúce len zo svojej farby a tvaru. Bráni sa proti tomu, že umenie nevyhnutne musí byť výrazom doby tak, ako ani výrazná individualita nemusí byť podriadená dobe. V jeho tvorbe je vždy niečo pod niečím a niečo za niečím. A vnímavejší cítia, že ešte aj niečo medzi tým. Dôležitá je pre neho vizuálnosť, silný výraz obrazu, ktorý si divák hneď zapamätá. Výstava Dizajnér abstrakcie sa konala od 7. júla do 13. októbra 2018.

ROBERT BIELIK (*1963) je slovenský výtvarný umelec, inšpirovaný putovaním a pobytmi v budhistických kláštoroch so záujmom o filozofiu, vďaka čomu dokáže ideálne prepojiť svoje osobné fascinácie i frustrácie, vnútornú túžbu po slobode a nezávislosti s pocitmi pominuteľnosti, neistoty a obáv. Vyznačuje sa štylistickou a konceptuálnou virtuozitou, pre ktorú je príznačná maliarska precíznosť, uchvacujúce hyperrealistické záznamy apokalyptického zemskeho až nadpozemského sveta, sarkastická analýza postáv a filozofická i náboženská nadstavba výjavov.

Bielikove postavy sú prevažne konkrétne osoby, vyjadruje alebo naznačuje príbeh, často nereálny, miestami spája aj protichodné vzťahy a situácie (oheň nemôže existovať na oblakoch, tak ako dieťa nemôže sedieť s tigrom). Kontrast dieťaťa a šelmy je predobrazom ideálu, ktorý nosí v sebe. Bielik pracuje v otázkach svetla, tieňa, šerosvitu, harmonizuje kompozíciu, využíva princípy renesančnej a barokovej maľby. Evidentná je inšpirácia manierizmom, obrátil sa aj k predchodcom romantizmu, preraphaelistom, s ktorými ho spája nostalgia, smútok, ale aj otázky smrti. Jeho práca má pre neho i terapeutický dôvod. Maľuje mortuárne autoportréty, témy, pri ktorých si psychicky oddýchne. V jeho dielach často vystupujú osoby, ktoré pozná a má k nim blízky vzťah, pričom maľuje skôr pre potešenie než pre samotné umenie. Výstava Posolstvá a terapie potrvá ešte do 17. januára 2019.

JAKUB ŠPAŇHEL (*1976) je popredný český predstaviteľ súčasnej umeleckej tvorby. Už počas svojich štúdií na Akadémii výtvarných umení v Prahe pod vedením Milana Knížáka a Jiřího Davida začal byť medzi zberateľmi vyhľadávaným autorom. Vo svojich prácach zobrazuje tradičné témy, ktoré majú pre neho silnú osobnú hodnotu. Konfrontuje ich so živelným gestickým prejavom a redukovanou formou, tým dáva vyniknúť samotnej podstate a energii vyobrazených vecí. Maliarska skratka a rukopisná bravúra sú určujúcimi a poznávacími znakmi umelcových malieb. Špaňhel maľuje v cykloch, v ktorých sa zmocňuje vždy jednej témy. Zakaždým ich prezentuje maliarskym spôsobom, ktorý vie vyraziť dych, či už sú to chrámové priestory, kvety, akty, benzínky, banky, lustre, kreslá či motýle. Ako predloha mu väčšinou slúžia fotografie alebo reprodukcie obrazu, čo mu umožňuje pracovať v ateliéri vo veľkých formátoch. Na mnohých obrazoch sa pozadie stáva rovnako dôležitým ako "hlavný" motív, oboje má rovnakú platnosť. Špaňhelove diela sú aj akési metamalby. Svojou spontánnosťou a akčnosťou nadväzujú na špecifický variant abstraktného umenia polovice minulého storočia, na tašismus. Maliar má vzácnu schopnosť niekoľkými rýchlymi ťahmi vystihnúť charakteristický tvar vrátane detailov. Divák si svojím štýlom skutočne podmaní. Je vidieť rozmach vo veľkom geste, zároveň však hľadá jemné detaily. Pritom nezáleží, že veľkým štetcom vlastne detail nemožno zobraziť. Miestami nám Špaňhelove obrazy ukazujú dokonalú technickú zručnosť a zároveň, ako hovorí sám autor: „Na obraze ma niečo rozčuľuje, nie je na ňom niečo dokonalé. Je to ručná práca s chybou.“ Vernisáž výstavy Estetika opakovania sa bude konať 26. januára a výstava potrvá do 30. marca 2019. ■

Michael Bella

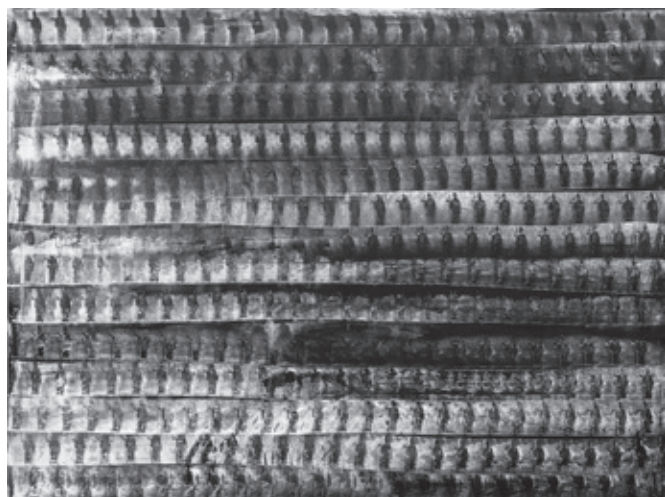
MIROSLAV CIPÁR (*1935) je popredný a zároveň najuniverzálnejší slovenský výtvarný umelec. Venuje sa maľbe, voľnej grafike aj knižnej ilustrácii, dizajnu, monumentálnej a značkovej tvorbe, je autorom sôch, animovaných filmov a scénografie. Podstatou umeleckých prejavov Miroslava Cipára, ktorými sa stal známy nielen doma, ale oceňujú ho aj v zahraničí, je kresba (stala sa prostriedkom maliarskym, sochárskym a ak pripomenieme aj film, tak vizuálno-kinetickým).

Miroslav Cipár: Múr (2018)

Robert Bielik: Muž a ovca (2013)

Jakub Špaňhel:
Sv. Ján Nepomucký (2017)

Zuzana Ondrisová

PAVOL TOMÁNEK

prvý diakon, Slovák žijúci v Rakúsku

Fotografie: Martin Petrik

Zľava: Mod. Mag. Othmar Posch z Hainburgu, Pavol Tománek a Pfr. Kons. Rat Pavel Balint z Bad Deutsch-Altenburg

Prečo si sa rozhodol stať sa diakonom?

Narodil som sa do rodiny, kde bola viera a náboženstvo dôležitou súčasťou života. Čítil som, že chcem pomáhať ľuďom. Veľa ľudí je dnes handicapovaných telesne, mentálne. No veľa je aj takých, ktorí sú handicapovaní duchovne a hlavne sociálne. Dal som svoj život Bohu, dal som Mu svoje áno, dal som Mu svoju manželku, deti, rodinu. Boh mi to všetko vracia naspäť s požehnaním. A ja toto požehnanie dávam ďalej. Božie požehnanie pre mňa spočíva v tom, aby som bol služobníkom ostatným. A služobníkom ostatných je diakon.

Kto je diakon, aké sú jeho úlohy v spoločnosti, vo farnosti?

Diakon je prvý stupeň kňazského svätenia. Poznáme tri: diakon, kňaz a biskup. Diakonát bol v cirkvi vždy zastávaný, ale v priebehu stáročí sa upravoval ich počet podľa potrieb a naliehavosti zo strany cirkvi. Po 2. vatikánskom koncile (1962 – 1965) sa otázka diakonátu opäť otvorila, lebo bolo cítiť nedostatok sily v oblastiach, kde ženatý muž ako diakon môže pomôcť oveľa lepšie ako kňaz. Diakonom sa môže stať veriaci muž, ženatý i neženatý, najčastejšie už so svojím civilným zamestnaním. Slovo „diakon“ presne znamená služobník, pomocník. Je priamo podriadený biskupovi. Jeho úloha spočíva hlavne v pomoci chudobným, chorým, postihnutým ľuďom, resp. tým, ktorí sú často na okraji spoločnosti.

Diakon pomáha kňazovi pri svätej omši, môže rozdávať sväté prijímanie, byť pastoračný asistent, môže krstiť, sobášiť, pochovávať, kázať, požehnávať a žehnať. Vieš liturgické slávnosti (adorácie, litánie, pobožnosti...), kde nie je potrebné, aby sa zúčastňoval kňaz.

Predpokladám, že štúdium diakonátu bolo náročnejšie aj vzhľadom na to, že všetko bolo v nemčine...

Keď som prišiel žiť do Wolfsthalu, pamätal som si pár slovíčok zo základnej školy, v novom prostredí som si postupne začal oživovať nemčinu, aj cez miestne spolky a pod. Samozrejme, na štúdium diakonátu som musel poriadne zabráť a navštevoval som jazykové kurzy a platil si súkromné hodiny nemčiny. Štúdium vo Viedni bolo rozdelené do troch celkov: prvý rok bol orientačný, zameraný na moju úlohu pre charitu a sociálne projekty. Druhý a tretí rok boli prípravnou fázou, ktorá bola zameraná na praktické zručnosti vo farnosti a mimo nej. Tento blok bol ukončený stupňom nižšieho svätenia, a to akolytátu a lektorátu. Posledný polrok sa začal v marci 2018, keď som sa udelením misie stal riadnym kandidátom na diakonské svätenie. No a záver bol 22. 9. 2018, keď ma kardinál Dr. Christopher Schönborn vysvätil za diakona.

Úsilie Pavla Tománka vyvrcholilo vysvätením vo viedenskom Stephansdome na veľkolepej ceremónii, na ktorej sa zúčastnilo viac ako 1 500 ľudí. Pricestovali aj susedia z Wolfsthalu. Pre mnohých to bol úžasný

Dedinské raňajky - obľúbené susedské podujatie

Fotografie: Zuzana Ondrisová

Pavol Tománek (36 r.) sa spolu s rodinou presťahoval do rakúskeho Wolfsthalu pred deviatimi rokmi.

V tom čase si zo základnej školy z nemeckého jazyka nič nepamätal, avšak, ako sa hovorí, keď si človek ide za svojim snom, neexistujú nezdolateľné prekážky. Vyštudoval slovenský jazyk a literatúru spolu s katolíckou náboženskou výchovou, pokračoval štúdiom pastorálnej psychológie, pedagogiky, katolíckej teológie, sociálnej práce, filozofie a v neposlednom rade vyštudoval aj manažment ľudských zdrojov. Za posledné roky získal nielen akademické tituly, ale aj pedagogické majstrovstvo a zaň rôzne ocenenia, napríklad od UniValue ako Najlepší učiteľ (2013), významná osobnosť Trnavského kraja v publikácii Autorské profily III. (2013), významná osobnosť Obce Borský Mikuláš (2015) či zaradenie do Oxford Encyclopedia LTD (2016). Je autorom sedemnástich monografií a jeho diela cituje vyše 230 vedcov a odborníkov z rôznych oblastí v domácich i zahraničných prácach (Slovensko, Česko, Poľsko, Rakúsko, Nemecko, Taliansko, Španielsko, USA, Austrália...). Tu to však neskončilo. Už pred dvanástimi rokmi totiž prišlo „rozhodnutie“ stať sa diakonom. Na Slovensku v tom čase nebol záujem o túto službu. A tak s odstupom času skúsil šťastie v Rakúsku a pred tri a pol rokom sa pustil do štúdia vo Viedni.

Po slávnostnej vysviacke

zážitok a pre Pavla Tománka začiatok jeho novej cesty a úlohy diakona. V decembri bude menovaný prezidentom SR za univerzitného profesora. Blahoželáme!!

DORFFRÜHSTÜCK DEDINSKÉ RAŇAJKY

Aj tento rok sa druhý septembrový víkend hneď po nedeľnej omši konali dedinské raňajky – Dorffrühstück v zámockom parku rodiny Konradsheim, ktorá v tento deň prepožičiava svoj park na organizovanie tejto milej susedskej akcie. Organizuje ho spolok na obnovu dediny – Dorferneuerungsverein pod vedením bývalého vicestarošťa Michaela Haberlera a ÖVP Klub. Ako na objednávku sme zatiaľ každý rok mali krásne slnečné a teplé počasie. Cieľom tejto aktivity je stretnutie so susedmi a spoločné raňajky, ktoré sú síce veľmi jednoduché, avšak o to chutnejšie. Sedíme spoločne vonku, na slniečku a čerstvom vzduchu. Servirujú sa žemle, maslo, domáce džemy a ovocie z wolfsthalských záhrad. Niektoré susedky nosia aj čerstvo upečené štrúdle či iné domáce koláčiky. Susedia spolu popijajú čaj či kávu, debatujú, deti sa naháňajú po parku, hrajú sa na schovávačku, skáču na trampolíne alebo bicyklujú. Niekedy sa susedia zdržia až do obeda a nikomu sa nechce ísť domov. Sme veľmi radi, že existujú takéto milé akcie, na ktorých sa v príjemnej a pohodovej atmosfére stretávajú susedia. Už teraz sa tešíme na ďalší rok. ■

Vyfintené Slovenky z obce Wolfsthal

Jozef Macura

CHILL OUT SLOVENKA NA NÍLE

Foto: archív Lubici Hudákovvej

Lubica Hudáková počas archeologických výskumov v Nílskej delte

ĽUBICA HUDÁKOVÁ

Egypt je krajina prastarej kultúry, ale aj krajina, ktorá bola po dlhé tisícročia mŕtva. Jeho kultúra a civilizácia sa zrútila pred vyše dvetisíc rokmi pri stretnutí s vtedy pokročilejším grécko-rímskym zriadením a pod ťarchou svojej už tritisícročnej histórie. Jeho trosky potom prikryl púštny prach a arabský svet. Do povedomia sa vrátil pred dvoma storočiami, po rozlúštení egyptských hieroglyfov v roku 1822, a od tých čias záujem oň nevyhasol. Odvtedy hovoríme o zrode novej vedy – egyptológie.

Štvrtkový večer 18. októbra 2018 v rámci programového cyklu Chill out po slovensky prijala naše pozvanie egyptologička Mag. Dr. **Lubica Hudáková**, vedecká pracovníčka Egyptologického inštitútu Viedenskej univerzity. Je prvou Slovenkou, ktorá promovala pod záštitou rakúskeho prezidenta. Súčasťou takej promócie je pečatný prsteň Rakúskej republiky, ktorý dostane každý kandidát osobne od prezidenta.

Hlavné témy besedy boli, ako Slováci začali objavovať staroveký Egypt v 19. storočí a ako sa dnes podieľajú na archeologických vykopávkach v Nílskej delte. Lubica Hudáková nám priblížila svoje povolanie i pobyty v teréne. Zároveň nám odporučila, kam sa môžeme za egyptskými artefaktmi vydať na Slovensku.

Egypt je krajina kontrastov: medzi zeleňou nílskeho údolia a okrovo-žltou farbou nekonečnej púšte, medzi previtajúcim životom na brehoch rieky Níl a ríšou smrti za poslednou kvapkou vody zavlažovacích kanálov... Je to krajina, ktorá vždy priťahovala cestovateľov z celého sveta. Počas zaujímavého klubového večera sme sa dozvedeli, kto boli prví pionieri slovenskej turistiky, ktorí ďaleký Egypt navštívili. V roku 1851 to bol Emanuel Andráši – archeológ a cestovateľ. Jeho neporušenú egyptskú zbierku artefaktov a litografií možno vidieť a obdivovať v kaštieli Betliar. Ďalším cestovateľom zo Slovenska, ktorý po dobrodružnej

cesty navštívil Egypt v roku 1871, bol remeselník – stolár Daniel Šustek. O svojom putovaní napísal knihu, ktorú pod názvom Cesta cez Turecko a Egypt do Svätej zeme vydala Matica Slovenská v Turčianskom Sv. Martine v roku 1874. V roku 1910 zas o svojej púti do Svätej zeme písal kňaz a cestovateľ Ján Roháčec, ktorý takisto navštívil aj Egypt.

Súčasní egyptológovia nekráčajú po známych turistických trasách. Ich prácou je hľadať v piesku púšte pozostatky palácov a chrámov, ktoré boli zničené pred tisícročiami, potom po celé stáročia zabudnuté a iba pred niekoľkými desaťročiami znovu objavené. V lokalite Tell el-Rebábí prebieha spoločný výskum poľsko-slovenského tímu už od roku 2007. Informácie o archeologickom výskume, priebehu prác, cykle prednášok a rôzne iné zaujímavosti z dejín starovekého Egypta možno nájsť aj na webovej stránke www.aigyptos.sk.

Vyhľadávanie zmiznutých svetov, umeleckých a technických diel, vypátrať o nich všetko a vzkriesiť ich v ich dávnej sláve, je úlohou dnešných archeológov. Aj naši slovenskí archeológovia sa znova a znova vracajú do Tell el-Rebábí a systematicky prehľadávajú im zverenú lokalitu, hraničnú pevnosť z obdobia Novej ríše. Ich prácu považujeme za neodmysliteľnú súčasť kultúrneho dedičstva, lebo bez antickej kultúry by nebolo ani dnešného moderného sveta. ■

Ingrid Žalneva

Kedysi som chodila okolo toho domu takmer každý deň. Svojím vzhladom a netypickou architektúrou sa odlišoval od ostatných budov. Komplex bytov usporiadaný do štvorca, vežičky... Vždy som si vravela, že ak ostanem žiť vo Zvolene, tak by som si priala bývať v jednom z tých bytov.

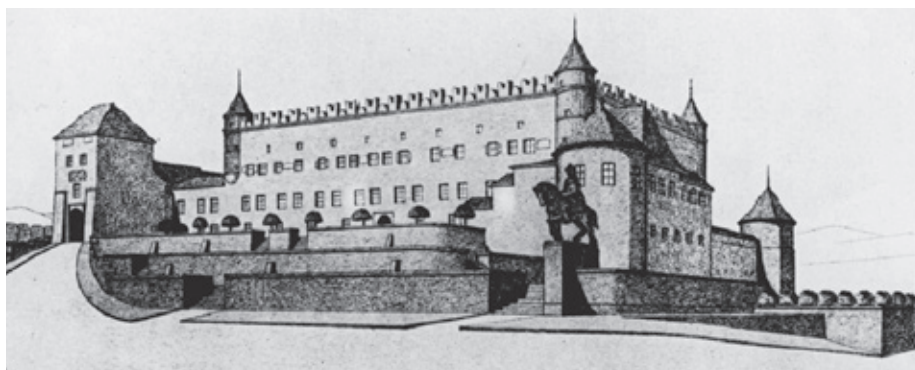
Aj keď som neskôr zo Zvolena odišla, často sa tam vraciam a stále chodím okolo toho – dnes už takmer storočného – domu. V tomto roku sa o ňom začalo dosť hovoriť v rôznych médiách – zistilo sa totiž, že túto stavbu naprojektoval jeden z najvýznamnejších slovenských architektov prvej polovice 20. storočia: **Dušan Jurkovič**. Správa ma síce prekvapila, ale omnoho viac som bola prekvapená z toho, že sa na to prišlo až tak neskoro. Zvláštne je aj to, že za týmto objavom nie sú odborníci z architektúry, ale jeden z obyvateľov tohto domu: **Ing. Lubomír Fekiač**, ktorý dokonca v septembri zorganizoval v priestoroch Starej radnice výstavu venovanú Jurkovičovým projektom vo Zvolene. Keď som ho tam náhodne stretla, nedalo mi neopýtať sa na podrobnosti jeho pátracej činnosti.

Ako vám zišlo na um, že autorom projektu domu, v ktorom byvate, by mohol byť Dušan Jurkovič?

Krátko potom ako sme sa nastáhovali v roku 2014 do tohto domu, pýtal som sa obyvateľov na jeho autora, staviteľa. Keď som nedostal odpoveď, pochopil som, že to treba zistiť. Pozrel som monografiu *Zvolena a zrejme vtedy som prvýkrát zľahka zauvažoval o Jurkovičovi*. Našiel som totiž na zmienku o tom, že projektoval prestavbu Zvolenského zámku na župné sídlo.

O Jurkovičovi vyšli monografie, píše sa o ňom v odborných publikáciách. Ako je možné, že sa nikde neobjavila zmienka o tejto stavbe?

Áno, tie zásadné monografie sú tri, prvá vyšla už roku 1929, teda len tri roky po postavení domov. V nej sa síce uvádzajú typologicky podobné stavby v Martine, Modre a Bratislave, ale zvolenské nie. Myslím, že sklamanie z nevydareného pokusu o prestavbu zámku vtedy tú zmienku prekrylo. Monografia sa totiž podrobne venuje prestavbe Zvolenského zámku a aj zápasu o jej presadenie. Ani v novších monografiách sa stavba obytných domov nespomína, lebo jednoducho neboli o tom známe žiadne hodnoverné dokumenty.

Jurkovičov návrh prestavby Zvolenského zámku so sochou Jána Jiskru z Brandýsa

ZVOLEN A JURKOVIČ

Pátranie zrejme nebolo jednoduché. Ako ste postupovali?

Myšlienku som spočiatku zavrhol ako príliš trúfalú a zameral som sa na českých architektov, ktorí vtedy pôsobili vo Zvolene, pýtal som sa potomkov zvolenských staviteľov, obrátil som sa tiež na Český spolok vo Zvolene. Kontaktoval som mestský úrad, bytový podnik ako bývalého správcu budovy. Zašiel som do mestského múzea i štátneho okresného archívu, potom aj krajského v Banskej Bystrici. Rozprával som sa so staršími aj bývalými obyvateľmi domov, napísal som aj niekoľkým potomkom prvých obyvateľov domov. Ozval sa mi napríklad pán z Prahy aj potomkovia župana Igora Dulu, ktorý tiež v dome býval. Našiel som síce niekoľko dokumentov o dome, ale nič, čo by hovorilo o autorovi projektu.

Jedného dňa sme sa s manželkou prechádzali okolo zámku a bolo to! Na vežičkách a na nádvorí som videl trojuholníkový vzor, ktorý vrátil do mojich úvah Jurkoviča. A už to pátranie malo smer. Šiel som sa pozrieť na Jurkovičove stavby v Martine, Modre a uvidel som množstvo zhodných prvkov. Poslal som fotografie domu Jurkovičovej monografičke Dane Bořutovej a tá mi potvrdila, že domy s veľkou pravdepodobnosťou projektoval Dušan Jurkovič. Presne ma navigovala na fotografie domu v Slovenskom národnom archíve. Fotografie sa tam síce nachádzajú, ale nie sú priradené ku konkrétnemu autorovi, takže pátranie pokračovalo. Cez Pamiatkový úrad SR, Slovenskú národnú galériu a Slovenskú akadémiu vied som sa dostal ku kunsthistoričke Kláre Kubičkovej, ktorá ma nasmerovala na české pamiatkové a kultúrne inštitúcie. Po výbornej spolupráci s Národným technickým múzeom v Prahe som dostal dôkazy, že dom projektoval Dušan Jurkovič.

Priznám sa, že hoci som vo Zvolene vyrastala, nikdy mi nenapadla súvislosť medzi týmto bytovým domom a Zvolenským zámkom...

Jurkovič bol so zámkom detailne oboznámený, keďže bol po vzniku republiky komisárom pre zachovanie pamiatok na Slovensku, a rozhodol sa schátraný zámok zachrániť tým, že ho upraví na župné sídlo. Keď som už bol presvedčený, že autorom je Jurkovič, bolo to, akoby sa mi otvorili oči. Obdĺžnikový pôdorys, uzavretý dvor, štyri rohové kužeľové vežičky, zdobenie fasád, podlažnosť... Výklenky v stene na medziposchodí som si hneď stotožnil s tými na zámku v krypte. Potom ale človek trochu vytriezvie, keď vidí, že podobné niky sú bežnou výbavou aj iných stavieb... Odborníci však hovoria o možnej architektonickej parafráze zámku, pretože spoločné prvky tam nesporne sú. Navyše prvotnými obyvateľmi týchto bytov boli župní úradníci, ktorí mali po úprave zámku v jeho kanceláriách pracovať.

Na výstave ma prekvapilo, aký odvážny bol Jurkovičov plán prestavby Zvolenského zámku. Mohli by ste ho priblížiť aj našim čitateľom?

V súlade s požiadavkami na sídlo župného úradu Župy č. XVIII. Pohronskej Jurkovič navrhol dovedna 111 miestností na úradovanie, zasadacie miestnosti, županov byt aj s hosťovskými izbami, priestory na obslužné činnosti, ústredné kúrenie, garáže. Zaujímavosťou riešil prístup k zámku, keď navrhol odstrániť budovu hotela pred zámkom, aby spojil zámok s námestím. Projektoval terasy so schodišťami a jazdeckou sochou Jána Jiskru z Brandýsa, ktorý na zámku niekoľko desaťročí sídlil. Tým vyhovel aj požiadavkám doby, potvrdzujúc tak česko-slovenskú vzájomnosť.

Jurkovičov dom vo Zvolene

Trojuholníkový dekor na fasáde domu...

...a na stenách Zvolenského zámku

Prečo sa prestavba nezrealizovala a ako to ovplyvnilo Jurkovičov vzťah k mestu Zvolen?

Prvý návrh prestavby odmietla ministerská rada a sám Jurkovič videl za tým zákulisné súperenie Zvolena a Banskej Bystrice o umiestnenie sídla župy. Druhý detailný návrh sa nerealizoval, lebo župné zriadenie na Slovensku sa medzitým zrušilo. Tento návrh už Jurkovič pripravoval na náklady mesta, s jeho plnou podporou, takže si nemyslím, že by mal na Zvolen ťažké srdce. Zatiaľ pátrame po jeho ďalších kontaktoch so Zvolenom a ľuďmi vo Zvolene. V blízkych kúpeľoch Sliač sa napríklad tesne po 2. svetovej vojne stretol so slovenským architektom Emilom Bellušom, predstaviteľom funkcionalizmu. Posledné Jurkovičovo realizované dielo je tiež neďaleko odtiaľto – pamätník postavený obetiam v Kremničke.

V apríli tohto roku bol bytový dom vo Zvolene zapísaný ako národná kultúrna pamiatka do Ústredného zoznamu pamiatkového fondu. Čo z toho vyplýva pre jeho obyvateľov? Predpokladám, že nie všetci sú tým nadšení...

Vyšľáva z toho jednoduchá požiadavka – ochrániť to, čo je cenné. Všetci sme dostali príručku, ako postupovať v prípade potreby niečo meniť. Domy práve potrebujú obnovu omietok a strechy, u viacerých obyvateľov vznikla obava, či sa oprava nepredraží. Je pravda, že v súčasnosti bežne používané materiály sú možno lacnejšie, snáď preto, že ich trvanlivosť je vypočítaná na kratšie obdobie, lebo taký je dnes trend: vyrobiť, zrecyklovať a znovu vyrábať. Ja verím, že nájdeme kompetentných a skúsených odborníkov s pozitívnym vzťahom k pamiatkam, ktorí nám pomôžu urobiť rekonštrukciu správne.

Ešte si neodpustím poznámku o prístupe štátu k pamiatkam. Keď hovoríme „národné“ kultúrne pamiatky, tak národ by sa mal podieľať na zachovaní pamiatok a kultúrna politika by mala na tento účel aj vyčleniť prostriedky. Stačilo by, myslím, aby na začiatok štát zaplatil odborné posúdenie a vypracovanie správneho postupu obnovy.

V septembri ste vo zvolenskej Starej radnici zorganizovali výstavu. Máte aj ďalšie plány na spopularizovaní tejto Jurkovičovej stavby?

Áno. Oboznamovanie verejnosti stále pokračuje. Spolok architektov Slovenska nedávno organizoval kolokvium o menej známych stavbách Dušana Jurkoviča v Bratislave a podarilo sa tam s pomocou mesta Zvolena predniesť príspevok. Plánov mám viac ako treba, hovorí moja manželka... Chcel by som zozbierať fotografie, príbehy a osudy obyvateľov domov, presadiť pomenovanie ulice po Jurkovičovi, vytvoriť nejakú internetovú prezentáciu. Plánujem tiež besedu v Krajskej knižnici. Dlhodobým cieľom je vytvoriť nejakú pamätnú izbu priamo v našich domoch s rekonštrukciou pôvodného zariadenia. Minulú sobotu napríklad sme so susedom a našimi synmi zachraňovali ťažkú liatinovú vaňu z pôvodného vybavenia kúpeľne. Mám už aj umývadlo! Obyvatelia domu to chápu a podporujú, tak verím, že sa to raz podarí. ■

Fotografie: archiv artkicks

DIE ÖSTERREICHISCHEN SLOWAKEN

Vielleicht haben Sie im letzten Frühjahr bei einigen Veranstaltungen ein Filmteam bemerkt, das mit Begeisterung das Volksgruppenleben mitdokumentiert hat. Die **Filmproduktion artkicks** arbeitet zurzeit an einer Dokumentation über die Geschichte und Gegenwart der slowakischen Volksgruppe in Österreich, die Anfang 2019 im ORF ausgestrahlt wird. Für ihren Film haben sie nicht nur Impressionen von Volksgruppenveranstaltungen eingefangen, sondern auch zahlreiche Interviews geführt.

Der 25-minütige Dokumentarfilm ist Teil einer Filmreihe über die Geschichte der anerkannten österreichischen Volksgruppen. Nachdem bereits Filme über die Tschechen, die Kroaten, die Roma und die Ungarn produziert wurden, widmete man sich 2018 ganz der slowakischen Volksgruppe.

Die Idee für die Dokumentarfilmreihe wurde bereits 2009 geboren. Damals beschäftigte sich das Team im Rahmen der Filmreihe Bezirksgeschichte mit dem 10. Bezirk und lernte so dessen bewegte tschechische Geschichte kennen. Bald darauf war die Idee für die Reihe über alle anerkannten Volksgruppen geboren. Die Filme werden in Zusammenarbeit mit dem Medienservi-

ce des bmbwf und dem ORF produziert und vom Fernsehfonds Austria gefördert.

Der fünfte Teil der Dokumentarfilmreihe über die anerkannten Volksgruppen in Österreich ist den Slowaken gewidmet, die seit 1992 als eigenständige Volksgruppe anerkannt sind. Die zahlenmäßig kleinste Volksgruppe hat in den letzten Jahrzehnten ein reges Vereinsleben aufgebaut und profitiert seit dem Fall den Eisernen Vorhanges von den Möglichkeiten einer engen kulturellen Zusammenarbeit mit der Slowakei. Die Dokumentation bietet einen Streifzug durch die Geschichte und Gegenwart der slowakischen Volksgruppe, gibt Einblicke in die Vereinsarbeit, die vielfältigen Bildungsinitiativen und das lebendige Kulturleben der österreichischen Slowaken.

Die Ausstrahlung im ORF ist für 6. Jänner 2019 (um 18.25 auf ORF2; Österreich-Bild am Sonntag) geplant.

V priebehu uplynulých mesiacov náš spolok viackrát navštívili filmári z Filmového štúdia artkicks, ktorí nakrúcajú 25-minútové dokumenty o štátom uznaných národnostných skupinách v Rakúsku. Nenechajte si ujsť piaty diel z tejto série, ktorý bude venovaný nám, Slovákom v Rakúsku: **6. januára 2019 na ORF2 o 18.25 hod. - Österreich-Bild am Sonntag!**

Screenshot z pripravovaného dokumentu

Zuzana Vančová

Michala Babčanová

MÓDA JE MOJÍM ŽIVOTNÝM NAPLNENÍM

Pracovať v módnej brandži a presadiť sa v zahraničí je neľahký oriešok, ale mladá dizajnérka **Michala Babčanová** je na tej správnej ceste. Jej módna značka **miché** si podmaní každú milovníčku elegantnej a ženskej módy.

Kedy si zistila, že ťa zaujíma móda a chceš v nej pracovať?

Nedefinovala by som to ako prácu, skôr ako záľubu, ktorá sa začala už v ranom detstve, keď ma viac ako samotné princezné zaujímali ich šaty. Ako desaťročná som vyrobila prvé haute couture šaty pre svoju Barbie, šila som ich priamo na nej a skrášľovala fixkami. Okamžite som v tom našla záľubu a chcela spoznávať svet módy. Vekom som sa o módu

Mladá talentovaná módna dizajnérka Michala Babčanová

zaujímala čoraz viac, ale môj štýl zostal dodnes ovplyvnený práve tým detským rozprávkovým obdobím. Popri československých rozprávkach ako Tri oriešky pre Popolušku

alebo Neberte nám princeznú ma značne ovplyvnili predovšetkým Posledný jednorozec a dobrodružno-romantický film Legenda. Posledný jednorozec preto, lebo ku koncu sa jednorozec prevetluje do ženskej postavy s veľmi svetlou, priam porcelánovou pleťou v romantických pastelových šatách. Tieto šaty vo mne zanechali nesmierny dojem a slúžia mi ako inšpirácia, ktorá je zároveň ovplyvnená kontrastom z filmu Legenda. Čiernymi, veľmi ženskými šatami s hlbokým včkovým výstrihom, ktoré reprezentujú druhú stranu mojej módy. Sú to šaty pre sebavedomé a silné ženy, ktoré nemajú strach ukázať svoju ženskosť.

Čo pre teba slovičko móda znamená?

Sloboda, estetika, láska, impulz, dynamika, naplnenie. Myslím, že by som to mohla zhrnúť tak, že móda je mojím životným naplnením a radosťou.

Kedy si prišla do Rakúska a čomu si sa venovala predtým, ako si začala s módou?

Do Rakúska som prišla pred piatimi rokmi s túžbou venovať sa móde a byť jej súčasťou. Rada by som porozprávala nejaký úžasný príbeh, čo sa dialo pred piatimi rokmi, ale pravda je taká, že som sa predtým móde nevenovala.

Zmaturovala som síce na strednej škole v obore návrhárstvo a modelárstvo odevov, ale nemala som možnosť ďalšieho štúdia. Vedomosti získané zo strednej školy boli síce cenné, ale nestačili na to, aby som spravila dieru do sveta. Po pracovnej stránke som sa uberala pre mňa nesprávnym smerom. Pracovala som ako čašníčka, ale vôbec ma to nenapĺňalo a stále som verila svojmu snu, že sa jedného dňa budem venovať móde. Tá túžba bola taká veľká, že som sa jedného dňa proste zbalila a odišla do Rakúska splniť si svoj sen. Lenže ako sa dalo čakať, začiatky boli náročné a sen o móde sa mi začal rozplývať. Opäť som začala pracovať ako čašníčka, ale stanovila som si ultimátum, že za rok sa musím naučiť reč a nájsť tú správnu cestu. Mala som šťastie, lebo som dostala šancu a tej som sa chopila. Chýbajúce vedomosti o strihu, textile a z odbornej terminológie som musela dobehnúť, čo ma stálo veľa energie, ale deň čo deň som sa zdokonaľovala, a to ma posúvalo ďalej.

Kde si nadobudla svoje zručnosti a skúsenosti?

So šitím som začala už v detstve spolu s mamou. Skôr som bola ale v pozícii návrhárky a mama moje nápady šila. Pár zručností som nadobudla na strednej škole, ale s odstupom času mám pocit, že výučba bola skôr povrchná a smerovaná prevažne na maľbu. Škola mi predsa len do života dala dôležitú vec, a to logické myslenie vo svete šitia. Ale tie najdôležitejšie vedomosti a skúsenosti som nadobudla v Rakúsku. Časom som sa snažila dostať na školu, ale chýbali mi odpracované roky v Rakúsku, tak som to vzala z opačného konca a prihlásila sa na úrad práce. Návrhárstvo nie je práca, ktorá by bola dajako podporovaná, jediná možnosť bola prax a v tej som videla svoju šancu. Ihneď som s malou dušičkou rozposlala približne tridsať

životopisov a čakala. Našťastie sa mi ozvala dizajnérka Michél Mayer, u ktorej som mohla stráviť mesiac. Za ten čas som sa veľa naučila a získala sebavedomie. Snažila sa mi všetko vysvetliť a chcela, aby som získala čo najviac praktických skúseností, za čo som jej nesmierne vďačná. Bola môj vzor, nie len kvôli jej krásnej tvorbe a príjemnému vystupovaniu, ale preto, že bola dizajnérka a remeselníčka zároveň. Po skončení praxe som navštevovala kurz strihov, neskôr som sa zamestnala ako krajčírka a postupne som sa vypracovala k perfekcionizmu.

Ako dlho je tvoja módna značka miché na rakúskej scéne a ako vyzerali tvoje tvorivé začiatky?

Približne tri roky, stále je to pomerne nová značka. Začiatky mi dali zabráť, lebo mi chýbali skúsenosti so strihmi. V hlave som mala nápad, ale nevedela som ho pretvoriť na skutočnosť. Vždy som sa tešila každej veci, ktorá sa v mojich očiach dala považovať za nositeľnú. Dodnes mám z toho obdobia dve sukne, ktoré dokonca stále nosím. Čo sa týka spracovania, nebola to žiadna sláva, ale výsledok bol nositeľný aj štýlový, a to bol pre mňa vtedy úspech.

Spomínaš si ešte na svoj úplne prvý model? Ako vyzeral?

Samozrejme, na to sa nedá zabudnúť. Boli to obojstranné kokteillové šaty so zvýšeným golierom, ktoré sa dali nosiť buď na červeno, alebo na čierne. Prvé modely som šila už na strednej a v 3. ročníku som sa zúčastnila s vlastnou kolekciami na módnej súťaži v Trenčíne. Mojou úlohou bolo vytvoriť nákres a ďalší žiaci boli zodpovední za zhotovenie. Síce sme nevyhrali, ale bola to poučná skúsenosť, pretože vtedy som si uvedomila, že vlastné návrhy si chcem zhotovovať sama. Zistila som, že dobrými strihovými znalosťami sa dá doceliť skutočná podoba mojej vízie a nikto nemôže predsa vedieť, akú mám konkrétnu predstavu, okrem mňa samej. To je dôvod, prečo svoju módu šijem sama. Začína sa to prvým nápadom, pokračuje inšpiráciou látok a rafinovanosťou strihov a končí finálnym výsledkom.

Aký štýl si čitatelia môžu predstaviť pod značkou miché?

Štýl miché je ženský, romantický a minimalistický. Inými slovami, miché reprezentuje jednoduchosť s dôrazom na detail a estetiku. Je to móda pre nežné a romantické ženy, ktoré sú zároveň silné a sebavedomé.

Sleduješ módné trendy a prispôbujes im svoju kolekciu?

Trendy u mňa nikdy nezohrávali úlohu, pretože ich vnímam ako obmedzovanie kreativity. Slovičko „trend“ spájam s rovnošatou, ktorú nevnímam pozitívne. Ale samozrejme chápem a rešpektujem, že trendy vždy boli aj budú súčasťou módného sveta.

Ako by si opisala svoj osobný štýl obliekania? Nosíš aj svoje vlastné výtvary?

Môj osobný štýl sa úplne stotožňuje s mojou značkou miché. Keď vytváram nové kúsky, testujem ich na sebe, aby som si bola istá, že moje výrobky zodpovedajú všetkým štandardom, či už estetickým alebo kvalitatívnym.

Modelka Tatiana

Foto: Jakob Polacsek

Čo považuješ za svoj doterajší najväčší úspech vo svete módy a aké máš ciele do budúcnosti?

Môj najväčší úspech vo svete módy bol a aj bude, že som si uvedomila, čo chcem dosiahnuť, a že som sa tou cestou dokázala vybrať. To je pre mňa hlavné. Tie ostatné úspechy, ako módné prehliadky, skvelé zákazky a zaujímavé fotenia sú už len bonus. Cieľov mám veľa, ale nechcem sa na nič konkrétne zameriavať, skôr nechať všetkému voľný priebeh a tešiť sa zo všetkého, čo ma ešte vo svete módy čaká. ■

Fotografie: Thomas Leirch

Modelka Nathaly

Modelky Zuzana a Nadya

Foto: Erika Zormann

Ingrid Žalneva

Tichá noc

200 ROKOV KOLEDY, KTORÁ OBLETELA SVET

Tichá noc je najznámejšia vianočná pieseň. Preložili ju až do 300 jazykov a nárečí. Táto pieseň, ktorá dokáže vyvolať veľa emócií, má svoj pôvod v Rakúsku.

Písal sa rok 1816. Bol to mimoriadne ťažký rok. Európa stále krvácala po napoleonských vojnách, vytvorili sa nové hranice, ktoré rozdelili územia i ľudí. Navyše obyvateľstvo trápili silné búrky, krupobitá, povodne a hlavne hlad. Bol to rok bez leta. Nikto vtedy netušil, že katastrofickú situáciu má na svedomí sopka Tambora na indonézskej ostrove Sumbawa, ktorá vybuchla v predchádzajúcom roku a po desať dní chrlila do atmosféry popol, lávu, kamene a plyn.

V malej rakúskej dedinke Mariapfarr vtedy už druhý rok pôsobil ako pomocný kňaz **Joseph Mohr**. Pod tlakom toho, čo sa okolo neho dialo, napísal šesťsluhovú báseň Tichá noc, pričom v texte použil také slová ako: strašný hlad, mráz, čierne časy... Avšak Mohr videl aj nádej pre ťažko skúšané ľudstvo – keď dieťa, ktoré sa počas tej tichej a svätej noci narodilo, nazýva záchrancom a spasiteľom. Ono je tým príslubom, že zlé sa pomíne a bude zase lepšie.

Napísaný text čakal dva roky na zhudobnenie. Mohr bol už kňazom v malom mestečku **Oberndorf**, 20 km od Salzburgu. Tu sa zoznámil s učiteľom **Franzom Xaverom Gruberom**. Pred Vianocami Gruber skomponoval hudbu k Mohrovmu textu a novú vianočnú pieseň spolu zaspievali v tamojšom Kostole sv. Mikuláša 24. decembra 1818. Mohr hral pritom na gitare, čo sa môže zdať dosť nezvyčajné pre kostol na začiatku 19. storočia. Existuje okolo toho pekná legenda: jedna hladná myška počas treskúcej zimy našla úkryt v tomto kostole a poprehryzála kožené nafukovacie mechy na organe. Organ bol nepoužiteľný, a tak sa hralo na gitare. Nie je to však pravda, pretože sa našiel rukopis Josepha Mohra z obdobia okolo roku 1820, kde je jasne uvedené, že je to Vianočná pieseň pre gitaru a dva mužské hlasy.

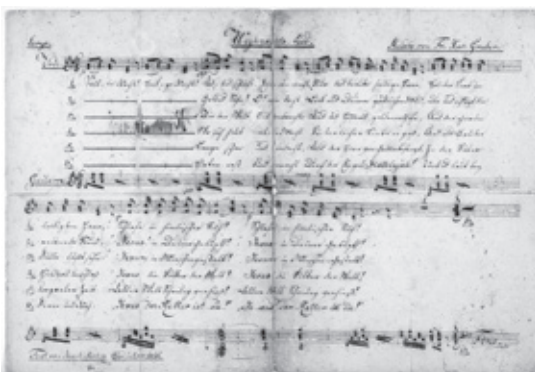
Keď o tri roky neskôr prišiel do Oberndorfu organista Carl Maura-cher, aby opravil organ, dostali sa mu do rúk aj noty neznámej piesne. Hneď sa mu zapáčila a noty si vzal so sebou domov do Zillertalu v Tirolsku. Tu žilo viacero rodín, ktoré sa v zime živili predajom ručne zhotovených výrobkov (napr. rukavíc), putovali z miesta na miesto, predávali a pritom vyspevovali vianočné koledy. Medzi nimi aj Tichú noc – pôsobivú a zároveň jednoduchú melódiu, ktorá hneď chytila za srdce a každý

sa ju chcel naučiť. Tak sa pieseň rýchlo šírila a už v roku 1839 sa dostala až do USA! Dnes ju každý rok spievajú dve miliardy obyvateľov Zeme – operné aj rockové hviezdy, ľudoví speváci i celkom obyčajní ľudia! Počas 1. svetovej vojny, 24. decembra 1914, tisíc vojakov v zákopoch pozdĺž päťdesiatkilometrovej vojnovnej línie na západnom fronte zložilo svoje zbrane a helmy a začalo spievať Tichú noc, každý vo svojom materinskom jazyku. Akoby sa aspoň na okamih zastavil čas. Vojaci z nepriateľských armád si vymieňali darčeky (jedlo, cigarety a pod.) a dokonca si spolu zahráli aj futbal. Ako „svetová pieseň mieru“ bola Tichá noc v roku 2011 uvedená do UNESCO Zoznamu nehmotného kultúrneho dedičstva. Pieseň má až šesť slôh, ale zvyčajne sa spievajú len prvá, druhá a šiesta.

Kostol sv. Mikuláša v Oberndorfe dnes už nestojí. Bol natolko poškodený početnými povodňami, že ho museli zbúrať. V rokoch 1924 – 1936 bola na jeho mieste postavená **Kaplnka Tichej noci**. V súčasnosti je to jedno z 13 miest v Salzburgu, Tirolsku a Hornom Rakúsku, ktoré sú spojené s touto piesňou a jej tvorcami. Počas tohtoročných Vianoc to bude teda už 200 rokov, odkedy sa táto pieseň rozoznala po prvýkrát. Rakúšania sa na toto výročie dôkladne pripravili: vydali nielen množstvo prospektov a iných propagačných materiálov s touto tematikou, ale tiež špeciálnu známku a striebornú mincu v hodnote 20 eur, pripravili koncerty a iné spomienkové podujatia, o vzniku piesne nakrútili nový celovečerný film a v novembri mal v priestoroch slávnej Felsenreitschule v Salzburgu premiéru muzikál Moja Tichá noc. Hudbu zložil americký filmový hudobný skladateľ, nositeľ ceny Emmy, John Debney a scenár napísala spisovateľka Hannah Friedman. Muzikál sa venuje histórii vzniku známej koledy len okrajovo, zameriava sa skôr na jej poslanstvo v dnešnej dobe, na večný súboj medzi modernou inováciou a starou tradíciou, na toleranciu a prijímanie tých, ktorí nezapadajú do pohodlnej väčšiny. Ale samozrejme popritom nesmie chýbať ani love story... Salzburg Museum pripravilo tiež zaujímavú výstavu (Landesausstellung), kde pomocou všetkých šiestich slôh vysvetľuje odkaz, význam a dosah tejto piesne. Vystavené sú tu rôzne vianočné objekty, historické zvukové záznamy, dokumenty, inštalácie a pod. Výstava je rozšírená aj do ďalších ôsmich miest, súvisiacich s touto koledou, Josephom Mohrom alebo Franzom Xaverom Gruberom, a potrvá až do 3. februára 2019.

Až najbližšie budete počuť alebo spievať Tichú noc, spomeňte si na to, ako vznikla a pokúste sa hlbšie zamyslieť nad jej odkazom – túžbou po nádeji, pokoji a láske. To je to, čo potrebujeme všetci, a to nie iba na Vianoce. ■

Foto: © Salzburg Museum

Gruberov pôvodný rukopis

Bronzový reliéf autorov piesne

Jasličky, pred ktorými mala pieseň premiéru - dnes v múzeu v Ried im Innkreis

Fotografie: Ingrid Žalneva

**Milí čitatelia a priatelia,
prajeme Vám pokojné Vianoce a šťastný nový rok 2019!**

**Liebe LeserInnen und Freunde,
wir wünschen Ihnen frohe Weihnachten und ein glückliches Jahr 2019!**

Kalendár / Kalender 2019

Je už tradíciou, že Rakúsko-slovenský kultúrny spolok vydáva kalendár na nasledujúci rok. Tentoraz však prichádzame s novinkou – rozhodli sme sa úplne zmeniť formát: veľký nástenný kalendár nahradí praktickejší, menší stolový so zaujímavým, netradičným riešením obracania jednotlivých stránok. Veríme, že aj tento typ kalendára, doplnený nádhernými fotografiami a ľudovými pranostikami v slovenskom i nemeckom jazyku, si nájde svojich priaznivcov.

Autorka fotografií – Slovenka **Martina Víglašská**, je povoláním krajinná architektka. Žije a pracuje v Rakúsku. Čitatelia ju poznajú zo stránok Pohľadov, je dlhoročnou členkou redakčnej rady nášho časopisu.

Výber fotografií sprevádzajúcich ročné obdobie je z cyklu Spomienky na krajinu. Sú to reminiscencie autorky na jej rodný kraj a krajiny, ktoré precestovala. Citlivým objektívom zachytáva nenávratné momenty, malebný detail a melanchóliu krajiny a architektúry, ktoré sú stredobodom jej tvorby.

Schöpferin der Fotografien ist aus der Slowakei stammende Landschaftsarchitektin **Martina Víglašská**. Sie lebt und arbeitet in Österreich und ist langjähriges Mitglied des Redaktionsrates der slowakischen Volksgruppenzeitschrift der Wiener SlowakInnen Pohlady/Ansichten.

Die ausgewählten, die Jahreszeiten begleitenden Fotografien stammen aus dem Zyklus „Erinnerung an die Landschaft“. Sie sind Reminiszenzen Víglaškas an ihre Heimat und die Länder, die sie bereist hat. Das sensible Auge der Künstlerin fängt unwiederbringliche Momente, malerische Details und das Melancholische in Landschaft und Architektur ein. Diese thematischen Schwerpunkte bilden den Kern ihres fotografischen Interesses.

Ingrid Konrad

Výber z kolekcie poetických fotografií z pripravovaného kalendára

ROYAL CHRISTMAS & HAPPY NEW YEAR

23.12.2018 - 6.1.2019

Weihnachten und Silvester 2018 im Hotel Royal Palace*****

DER KURAUFTHALT UMFASST

- 👉 Unterkunft 2-Bett-Zimmer im Hotel Royal Palace*****
  - 👉 Halbpension in Buffetform mit einer großen Auswahl an Speisen
  - 👉 2 Behandlungen pro Übernachtung
  - 👉 unbegrenzten Zugang zum Spa & Aquapark
  - 👉 Weihnachtsprogramm, oder Silvesterprogramm
- Der Zuschlag für den Silvesterabend 120 € pro Person.

Person/Nacht

2-Bett-Zimmer
180€ -20% 144 €

1-Bett-Zimmer
240€ -20% 192 €

Das Angebot bezieht sich auf Aufenthalte im Zeitraum **23.12.2018–6.1.2019**. Preis- und Serviceänderungen vorbehalten. Transfer nach Turčianske Teplice möglich.

Kurbad Turčianske Teplice, a.s., SNP 519, 039 12 Turčianske Teplice, Slowakei

tel: + 421 (43) 49 13 866, e-mail: rezervacie@therme.sk, GPS: 48°51'39.488"N, 18°51'40.690"E, www.royalpalace.sk, www.therme.sk

Mitglieder der Gruppe **MEDICAL SPA:**

ZLATÉ KÚPELE
TURČIANSKE TEPLICE
MEDICAL SPA

SPA AQUAPARK
TURČIANSKE TEPLICE
MEDICAL SPA

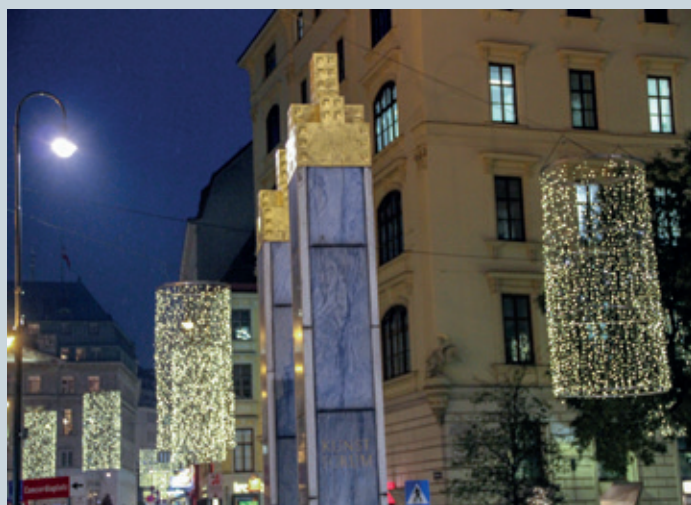
ROYAL PALACE
TURČIANSKE TEPLICE
*****

INSTITUTE
CA
RADIO
RE
HABILITATION

PREDVIANOČNÁ VIEDEŇ

Vianoce vo Viedni ma fascinujú každý rok. Za spevu zborov sa jej ulice slávnostne rozsvietia už v polovici novembra. Na Grabene vždy zostanem stáť ako Alenka v ríši divov pod jedným z elegantných lustrov, každý z nich váži 400 kg, a myslím na scénu z Fantóma opery... Z rozprávkovej atmosféry sa teším aj v ďalších uliciach, kde do nočnej tmy svietia habsburské koruny, vločky, oblaky, noty či celé svetelné závoje. Nádherné červené gule na ulici Rotenturmstraße vážia 240 kg a majú priemer až štyri metre! Tento rok žiari v meste 2,5 miliónov svetielok zapojených na 195 kilometrov káblov, ale až 75 percent vianočného osvetlenia Viedne zabezpečuje LED, teda myslelo sa aj na úsporu elektrickej energie. Slávnostne rozsvietené ulice a námestia budú žiariť ešte aj po sviatku Troch kráľov do polovice januára.

Jana Gregor-Rogler

ROZHLASOVÉ A TELEVÍZNE VYSIELANIE V SLOVENSKOM JAZYKU

<http://volksgruppen.orf.at/slovaci/radiotv/stories/topstory/>

Rádio Dia:tón

Magazín slovenskej národnostnej skupiny sa vysiela dvojtyždenne, v pondelok od 21.40-22.00 na Radio Burgenland (94,7)

České Ozvěny | Slovenské Ozveny

Šesťkrát v roku vždy v druhú nedeľu v mesiacoch február, apríl, jún, august, október a december o 13.05 na ORF2 Wien

Rímskokatolícke bohoslužby v slovenskom jazyku

Každú nedeľu a vo sviatok o 18.00 hod.
Pfarre an der Muttergotteskirche
Jacquingasse 53, 1030 Wien

REDAKČNÁ UZÁVIERKA ČÍSLA 1/2019 JE 28. FEBRUÁRA 2019

Sekretariát RSKS

Otto Bauer Gasse 23/11,
1060 Wien

Úradné hodiny:

pondelok a utorok: 09.00 – 11.00
štvrtok: 18.00 – 19.30
T 0043(0)1/596 13 15

rsk@slovaci.at
sova@slovaci.at
www.slovaci.at

Bei Nichtzustellung bitte zurück an ÖSKV,
Otto Bauer Gasse 23/11.
1060 Wien

Österreichische Post AG,
Info. Mail Entgelt barbezahlt

INZERCIA/ ANZEIGEN

pre členov a dobrovoľných prispievateľov zdarma/ für die Vereinsmitglieder und Förderer kostenlos. Ceny/ Preise:
do 50 slov bez obrázku/ bis 50 Wörter ohne Bild € 5,-
do 50 slov s obrázkom/ bis 50 Wörter mit Bild € 7,-
S obrázkom alebo bez obrázku/ mit oder ohne Bild
• 1/8 A4 € 10,-
• 1/4 A4 strany € 15,-
• 1/2 A4 strany € 20,-
• A4 strana € 40,-